

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO
UNIVERZE V LJUBLJANI

Ix/4,10

MREŽA ŠOL IN ŠOLSKE
REGIJE SLOVENIJE

LJUBLJANA 1967

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO
UNIVERZE V LJUBLJANI

MREŽA ŠOL IN ŠOLSKE REGIJE SLOVENIJE

Nosilec teme: Dr. Jože Lojk

Redakcijska komisija: prof.dr.Sv.Ilešič, izr.prof.dr.Vl.Kle-
menčič, prof.dr.C.Melovrh in doc.dr.Igor
Vrišer

Financer: Sklad Borisa Kidriča in Republiški sekretariat za
prosveto in kulturo

Ljubljana 1967

V S E B I N A

A

U V O D

	Str.
1. Kratek pregled dela na raziskavi šolstva	2
2. O kriterijih za izbor in nekaj splošnih izhodišč obravnavane prblematike šolstva	4

B

M R E Ž A Š O L D R U G E S T O P N J E

I. ŠOLSKE REGIJE	8
1. Uvod in metoda raziskave	8
2. Učenci in dijaki šol druge stopnje po kraju bivanja in šolenja	10
3. Razporeditev, kapacitete in tipi šolskih središč druge stopnje	13
4. Šolske regije	17
II. NEKATERI DEMOGEOGRAFSKI POKAZATELJI ŠOLSKIH REGIJ	28
1. Številčno gibanje prebivalstva v letih 1953-1961	28
2. Struktura aktivnega prebivalstva po panogah gospodarske dejavnosti	29
3. Letni kontingenti šolske mladine, ki bo končala osnovnošolsko obveznost	33
III. EKONOMSKOGEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE ŠOLSKIH REGIJ	35

C

V I Š J E I N V I S O K O Š O L S T V O

1. Izhodišča in metode raziskave	42
2. Struktura in razvoj višjega in visokega šolstva	45
3. Diplomanti višjih in visokih šol po vrstah šol	52
4. Diplomanti višjih in visokih šol po kraju stalnega bivanja	55
5. Diplomanti višjih in visokih šol po socialnem izvoru	60
6. Diplomanti višjih in visokih šol po spolu in štipendiranju	65
7. Zaključne misli in spoznanja	68

PRILOGA: Karte od 1 do 11

UVOD

1. K r a t e k p r e g l e d d e l a n a r a z i s k a v i š o l s t v a :

Inštitut za geografijo univerze v Ljubljani je začel s prvimi raziskavami šolstva že ob svoji ustanovitvi leta 1961. To je bila proučitev mreže osnovnih šol, vendar takrat še brez ambicije po poglobljenem in celovitem obravnavanju šolstva kot ene najpomembnejših družbenih dejavnosti. Po nekaj letih je inštitut na iniciativo Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo nadaljeval delo na tej problematiki. Ob koncu leta 1965 je namreč naš najvišji upravni organ za področje šolstva začel pripravljati elaborat o "Mreži šol druge stopnje v SR Sloveniji", ki naj bi služil kot osnova za razpravo o drugostopenjskem šolstvu in za sprejetje ustreznih zakonskih določil pred našimi zakonodajnimi telesi, Republiško skučpščino SRS in Izvršnim svetom Skupščine SR Slovenije.

V okviru izdelave navedenega elaborata, katerega glavni smoter je bil, da prvič kolikor mogoče povezano osvetli številne probleme mreže drugostopenjskih šol, je dobil Inštitut za geografijo nalogo izdelati regionalno analizo šolske mreže druge stopnje. Težišče dela je bilo torej na proučevanju geografskih osnov šolske rajonizacije, vendar je bil v analizo nujno vključen tudi pregled oziroma sama struktura šol in šolskih središč druge stopnje ter nekatere geografske karakteristike ugotovljenih šolskih regij. Slednje predvsem s stališča povezave z demo- in ekonomsko geografskimi dejavniki. Ožji geografski smoter pa je bil tudi ugotavljanje elementov centralnosti krajev, njihovih gravitacijskih območij in reševanje problemov ekonomsko geografske rajonizacije Slovenije.

Posebej je poudariti, da se je inštitut vključil v delo pri proučevanju drugostopenjskega šolstva v času, ko je naša družbena in gospodarska reforma zelo imperativno pokazala na nujnost sprememb in iskanja novih izhodišč za čim bolj smotrni razvoj družbenih služb, ki jih geografi uvrščamo v skupino negospodarskih terciarnih dejavnosti, urbanisti in regionalno prostorski planerji pa jih pogosto imenujejo tudi kvartarne dejavnosti. Geografi smo zaslutili vrsto problemov, ki se postavljajo pred geografijo na tem področju,

ki doslej ravno ni bil predmet posebnih geografskih preučevanj, zaradi česar manjka tudi ustrezna metodologija. Prav zato Inštitut za geografijo svojega sodelovanja pri izdelavi elaborata "Mreža šol II. stopnje" že od vsega začetka ni pojmoval samo kot enkratno nalogo, ampak le kot uvod v nadaljnja preučevanja najprej te in šele kasneje še drugih sorodnih terciarnih dejavnosti, kar naj bi vodilo k čim bolj kompleksnim, geografsko utemeljenim zaključkom in rezultatom, tako za potrebe družbene prakse kot za bogatitev spoznanj geografske znanosti.

Zato je inštitut v raziskavo regionalne analize šolske mreže vložil tudi del svojih sredstev, da bi dobil tako čim boljše izhodišče za utemeljitev in prehod na preučevanje ostalih področij šolstva, to je osnovnega ter višjega in visokega šolstva. Obenem je v skladu s temi načrti že pred zaključkom raziskovalnih del na tej temi predlagal Skladu Borisa Kidriča novo temo pod naslovom "Mreža šol SRS kot faktor za ugotavljanje centralnosti naselij in rajonizacijo Slovenije". Ker so, kot je bilo kasneje ugotovljeno, obstojale v programu določene podobnosti z raziskovalnim programom Urbanističnega inštituta, je bil prvotni predlog nekoliko korigiran v smislu večjega poudarka na obravnavanju regionalnih aspektov šolske problematike in poslan nov za temo "Mreža šol in šolske regije Slovenije". Zaradi znanega pomanjkanja sredstev v preteklem letu pa Sklad Borisa Kidriča ni odobril financiranja celotnega programa raziskav. Tako je bila omogočena le njegova delna realizacija z obdelavo nekaterih izbranih poglavij, ki pa še vedno predstavljajo le posamezne elemente v celotni strukturi šolstva, katere preučitev je še vedno končni cilj raziskovalnega dela, ki je v teku. Da bo ta vendarle dosežen, je Sklad Borisa Kidriča ob določenih pogojih zagotovil nadaljnje financiranje teme v letih 1967 in 1968. Med postavljenimi pogoji je razen uspešne zaključitve doslej prevzetih nalog tudi zahteva po koordiniranem delu med vsemi inštitucijami, ki se kakorkoli vključujejo v preučevanje problematike šolstva. Tega ni moč dovolj uspešno končati brez širokega sodelovanja vseh zainteresiranih in tistih, ki z rezultati svojega dela lahko kakorkoli pripomorejo. Žal doslej v tem oziru nismo mogli priti dalj kot do prvih medsebojnih informacij in razmišljanj o možnosti medsebojnega usklajevanja dela. Glavni razlog za to je dejstvo, da je med inštitucijami težko časovno uravnati izvajanje

programa in da manjkajo, pri take vrste sodelovanju tudi izkušnje, saj je bilo doslej vsekakor dokaj redko. Inštitut za geografijo si prizadeva v skladu s prevzetimi obvezami za nadaljevanje financiranja te teme vzpostaviti take stike z različnimi inštitucijami /Sekretariat za prosveto in kulturo, Inštitut za ekonomska raziskovanja, Zavod za šolstvo .../. To tudi zato, ker se zaveda, da je prispevek geografije lahko le del reševanja celotne naloge, vendar dokaj bistven, saj nobena druga panoga ne more prikazati problematike šolstva v tako kompleksni luči, zlasti ne v odnošaju do prostora in družbeno ekonomskih dogajanj v njem.

2. O k r i t e r i j i h z a i z b o r i n n e k a j s p l o š n i h i z h o d i š č o b r a v n a v a n e p r o - b l e m a t i k e š o l s t v a :

Kot že rečeno, je bila izhodišče sedanjih raziskav šolstva na inštitutu za geografijo regionalna analiza šolske mreže. Težišče te je v klasifikaciji šolskih središč druge stopnje in gravitaciji učencev k tem šolskim centrom. S tem so bile dane osnove za šolsko rajonizacijo, ki je pokazala nekaj skupnih značilnosti z doslej znano in uveljavljeno shemo ekonomsko geografske regionalizacije Slovenije. Prišli smo do zaključka, ki potrjuje trditve nekaterih tujih raziskovalcev na področju šolstva, namreč da so razne oblike migracij učencev, kljub uporabi številnih drugih kriterijev oziroma funkcij centralnih krajev v zadnjem času, dokaj zanesljiv kazavec prostorskega vpliva centralnih krajev. K še bolj podrobni določitvi vplivnih območij bi seveda pripomogla raziskava gravitacije učencev osnovnih šol k osnovnošolskim središčem, deloma pa tudi ugotavljanje vplivnih območij višjih in visokih šol. Vse to je tudi obseženo v odobrenem programu raziskav na temi "Mreža šol in šolske regije Slovenije". Vendar pa se je moral s prenosom težišča raziskave od mreže šol kot faktorja za ugotavljanje centralnosti na obravnavanje regionalne problematike, kateri je raziskava šolskih središč, njihova klasifikacija in hierarhija centralnih krajev le sredstvo za regionalno prostorsko analizo, ta program nujno nekoliko spremeniti. To je narekovala tudi razprava v zvezi s šolsko reformo in izdelava Zakona o izobraževalnih skupnosti in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji.

Pri tem je mišljen predvsem prispevek geografije k diskusiji o številu in obsegu temeljnih izobraževalnih skupnosti, ki naj bi tvorile eno izmed osnov organizacije in financiranja izobraževanja. Predlog v zvezi z določitvijo izobraževalnih skupnosti je bil izdelan prav na osnovi rezultatov regionalne analize mreže šol druge stopnje.

Ne glede na pripombe v času razprave pred sprejetjem Zakona, češ da oblikovanje izobraževalnih skupnosti ni dovolj argumentirano, da ne zagotavlja racionalen in smotrna razvoj mreže šol druge stopnje ter višjega in visokega šolstva, in mešljenju, da je republika Slovenija v vseh ozirih tako enovita družbeno-ekonomska in demogeografska enota, da ni mogoče razvijati šolstva na drugi in zlasti tretji stopnji med seboj neodvisno v predlaganih devetih izobraževalnih skupnostih, ostaja to vprašanje še vedno pričujoče in aktualno. Republiški Zakon, ki ga je sprejela Skupščina SRS 20. aprila tega leta, je uzakonil delno spremenjen prvotni predlog temeljnih izobraževalnih skupnosti na osnovi regionalne pripadnosti, vendar dopušča možnost, da se območja skupnosti lahko sporazumno spremenijo. Poleg tega pa je za določene panoge ali skupino panog dejavnosti predvidena ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti. Iz tega je razvidno, da se predvideva izvajanje novega Zakona in nadaljnje organizacije šolstva v okviru ugotovljenih šolskih regij. To bo praksa vsekakor potrdila, saj si ni mogoče zemišljati, da bi lahko posamezne občine neodvisno izpolnjevale vse obveznosti pri organizaciji in financiranju šolstva, ki jim jih nalaga Zakon. Pri tem je potrebno poudariti zlasti večkrat izraženo zahtevo po čim tesnejši povezavi med izobraževalnimi skupnostmi in gospodarstvom, ki naj zagotovi del potrebnih sredstev, zlasti za strokovno izobraževanje. S tem bo tudi v bodoče omogočeno raznim lokalnim ali širše regionalnim dejavnikom razvijati ustrezno šolstvo, vendar ne le po preveč ambicioznih željah, kot je bilo večkrat doslej, ampak na osnovi realnih materialnih možnosti in kadrovskih potreb. V takem okviru se bo po vsej verjetnosti v bodoče reševal tudi problem višjega šolstva, ki je bil v zadnjem času v zvezi z razpravo o reformi šolstva vedno pričujoč. Argumenti "za" in "proti" tej vrsti šol bodo bolj kot doslej odvisni od želja in potreb gospodarskih pa

tudi negospodarskih dejavnosti, ki bodo hotele imeti na določenem teritoriju vpliv na vsebino in kvaliteto višješolskega izobraževanja. Pod tem določenim teritorijem pa seveda niso mišljena manjša regionalna območja, ampak bo v tem oziru prišlo do širšega medregionalnega sodelovanja pri organizaciji višjega šolstva, pri čemer bodo morala biti jasneje izoblikovna tudi stališča republike do izobraževanja na tretji stopnji, saj je to povezano tudi s širšimi nacionalnimi interesi. Bolj kot pri drugih vrstah šol moramo, zlasti ko gre za načelna izhodišča višje in visokošolskega izobraževanja, izogibati kakršnikoli delnih rešitev, ki bi lahko privedle še le do ponavljanja napak iz preteklosti.

Če se vrnemo k vprašanju, kaj je bilo vedilo pri izboru problematike za obdelavo v tej razpravi, potem moramo poleg navedenega še dodati, da je bilo to spoznanje, ki je že bilo jasno in odločno izraženo tudi v Izjavi Zveze pedagoških društev na posvetovanju dne 17.2.t.l., namreč, da "strokovno in družbeno utemeljena šolska reforma dandanes ni več mogoča in dopustna brez prispevka, ki naj ji ga dajo rezultati raziskovanja družbenih dejavnosti ... in brez široko organizirane javne in strokovne razprave". Opirajoč se na tako stališče je Inštitut za geografijo iz načrta raziskav izbral po zaključku regionalne analize drugostopenjskega šolstva za nadaljnjo obdelavo prav poglavje o višjem in visokem šolstvu. Ker je bila ta z namenom, da odgovori na nekatera pereča vprašanja izobraževanja na tretji stopnji, zastavljena precej širše kot je bilo prvotno v načrtu, v prvi fazi zato še ni bilo mogoče pristopiti k ustreznim proučitvam osnovnega šolstva. Želja in namen, da se sproti posredujejo odločujočim organom rezultati preučevanja najbolj aktualnih in žgočih problemov našega šolstva, vsekakor opravičuje takšen vrtni red raziskav. Inštitut za geografijo računa s sodelovanjem pri raziskavi mreže osnovnih šol z Zavodom za šolstvo, s čemer bi najlažje dopolnili manjkajoče elemente za pristop k povezanem obnavljanju šolstva kot ene same izobraževalne celote.

Ker se tema v sedanji fazi raziskav glede na celotni program dotika še vedno le posameznih izbranih elementov celotne strukture šolstva oziroma boljše rečeno šolstva kot negospodarske

terciarne dejavnosti v sklopu družbenoekonomskih procesov v Sloveniji, poleg tega pa v prvi fazi zbiranja in analize gradi-va po posameznih elementih še ni mogoče predvideti vseh metodo-loških poti, ki vodijo h končnim rezultatom raziskave, ne bi bilo smiselno in mogoče že sedaj podajati v uvodu pregleda teore-tičnih izhodišč in uporabljenih metod glede na izvajanje celot-nega programa teme. To je bilo storjeno le v toliko, kolikor se tiče doslej obdelanih elementov in sicer neposredno pri po-sameznih poglavjih zaradi boljšega razumevanja podane proble-matike. Poudarili bi le še uvodoma, da so bili pri raziskavi višjega in visokega šolstva poleg elementov regionalne struk-ture, ki je bila v ospredju pri preučevanju drugostopenjskega šolstva, vključeni tudi socialnogeografski elementi regionalne strukture. S tem nismo hoteli le poudariti socialnogeografski aspekt, ki ima v raziskavah inštituta ne glede na njihovo vse-bino in namen ustrezen poudarek, ampak tudi prispevati k osvet-litvi enega od problemov izobraževanja na tretji stopnji, ki je bil v zadnjem času pogosto omenjen na raznih mestih, to je so-cialnega izvora študentov višjih in visokih šol.

Glede na vrstni red poteka raziskav je v nadaljevanju v drugem večjem poglavju obdelana najprej mreža šol druge stop-nje in nato v tretjem poglavju višje in visoko šolstvo.

B

I. ŠOLSKE REGIJE

1. Uvod in metoda raziskave:

Pri raziskavah funkcionalnosti naselij je eno osrednjih vprašanj ugotavljanje prostorskega območja, na katerem se odvijajo funkcijski odnošaji med centralnimi naselji na eni in njihovo okolico na drugi strani. Z drugimi besedami, omejiti je treba gravitacijska ali vplivna območja, ki sestavljajo širše regije. Težava pri določanju gravitacijskih območij, kakor tudi pri omejitvi regij, je v dejstvu, da centralnim naseljem, ki vrše za svojo okolico neko funkcijo, skoraj nikoli ne pripada neko ostro omejeno vplivno območje. Poleg tega pa je pri tem odločilna tudi izbira kriterija, po katerem ugotavljamo take meje. Z ozirom na cilj raziskave se uporabljajo različni kriteriji, ki vsakokrat vodijo k nekoliko drugačni prostorski omejitvi vplivnih območij. Poleg tega vnašajo spremembe v funkcijski strukturi centralnih naselij v te meje stalno nestabilnost, kar seveda še otežkoča njihovo določitev. Regije kot končni cilj preučevanja različnih pojavov gravitacije k centralnim naseljem in območij centralnih naselij so torej vsestransko kompleksne tvorbe. Tudi kadar se odločimo, da za specialne potrebe neke raziskovalne naloge določamo regije na osnovi manjšega števila kriterijev odnosno enega samega, moramo vendarle imeti pred očmi tudi ostale faktorje, s pomočjo katerih lahko vrednotimo ustreznost ali neustreznost ugotovljenih regionalnih enot.

Ugotavljanje šolskih regij za potrebe analize in nadaljnega oblikovanja mreže šol moramo v osnovi vsekakor nasloniti na en glavni faktor, na gravitacijo prebivalstva k tej centralni funkciji naselij, to je na gravitacijo učencev in dijakov k šolam druge stopnje v Sloveniji. Kriterij gravitacije okoliškega prebivalstva k raznim centralnim institucijam oziroma službam se najbolj pogosto uporablja za izdvajanje vplivnih območij. Pod pojmom gravitacija učencev k centralnim naseljem s šolami II. stopnje je razumeti število mladega prebivalstva Slovenije v starosti nekako od 14 do 19 let, ki stalno prebiva izven krajev drugostopenjskih šol, a v času šolanja začasno stanuje

v internatih, pri zasebnikih ali pa se, kar je najbolj značilen pojav gravitacije, dnevno vozi iz okoliških naselij v kraj Šolanja. Vplivno območje neke šole naj bi bilo potemtakem vse območje, s katerega so učenci, ki se v njej šolejo. Izbiro tega pokazatelja kot faktorja za ugotavljanje šolskih regij je vodilo predvidevanje, da večji del učencev II. stopnje stalno stanuje izven kraja Šolanja, kar daje raziskavi za izhodišče dovolj trdno oporo.

Kljub izbiri enega samega faktorja, to je gravitacije učencev k središčem drugostopenjskega šolstva, je bila omejitev šolskih regij možna šele po podrobnejši razčlenitvi vseh gravitacijskih elementov in kasnejši sintezi rezultatov. Treba je bilo namreč upoštevati, da različne vrste šol oblikujejo prostorsko dokaj heterogena gravitacijska območja. Prepletanje gravitacijskih vplivov posameznih šolskih središč in prekrivanja njihovih vplivnih območij ustvarja do neke mere nejasno sliko, iz katere je na prvi videz težavno izluščiti posamezne šolske regije. Zaradi tega je bilo v prvi fazi raziskav ugotavljanja šolskih regij postavljeno v ospredje opazovanje gravitacije, oz. tvorbe vplivnih območij po treh glavnih skupinah šol:

- a/ gimnazijah in šolah za vzgojo učnega kadra,
- b/ tehniških in njim ustreznih strokovnih šolah in
- c/ poklicnih šolah.

Tako delitev je narekovala predpostavka, da naj ima vsaka regija drugostopenjskega šolstva po eno izmed imenovanih treh glavnih vrst^{šol}. Iz tega sledi, da morajo vsake regije prekrivati vplivna območja šol vseh treh glavnih vrst. Tako obravnavanje se ujema tudi z že omenjeno ugotovitvijo, da na oblikovanje regij vpliva več regiotvornih faktorjev. Seveda pa tudi take več ali manj homogene regije ne morejo biti vedno ostro omejene. Med naštetimi glavnimi tremi vrstami šol je namreč veliko šol, ki so nadregionalnega pomena. To se pravi, da njihovo vplivno območje sega tudi na območje sosednje ali še bolj oddaljenih regij. V takih primerih se je bilo potrebno za določitev regionalnih meja nasloniti predvsem na eno ali največ dve karakteristični vplivni območji z ozirom na glavne vrste šol, odločala pa je tudi stopnja gravitacije, to je intenzivnost, s katero pritegujejo šolska središča učence s posameznih območij, merjena

po številu učencev. Seveda pri določanju regij drugostopenjskega šolstva tudi ni bilo mogoče iti mimo nekaterih drugih geografskih faktorjev, zlasti prirodno in ekonomsko geografskih, ki ponekod izrazito poudarjajo meje šolskih regij, drugje pa povzročajo njih nejasen potek in problematičnost.

2. U č e n c i i n d i j a k i š o l d r u g e s t o p n j e p o k r a j u b i v a n j a i n š o l a n j a :

Da bi bilo mogoče opraviti analizo v zvezi z določevanjem vplivnih območij, je bilo potrebno obdelati statistično gradivo o kraju stalnega bivanja in kraju šolanja učencev. V ta namen je bila izvedena na vseh šolah ob koncu preteklega in na začetku tega leta anketa, ki naj bi zajela nekako polovico v letošnjem letu vpisanih učencev teh šol. Odziv na anketo je bil praktično loožen pa tudi kvaliteta odgovorov je povsem ustrezala namenu raziskave. Pokazalo se je, da je anketno gradivo za potrebe prve faze raziskav v okviru elaborata "Mreža šol" po obsegu celo preobsežno in ga bo lahko koristno upošabiti v kasnejših podrobnejših raziskavah problematike drugostopenjskega šolstva.

Anketa je zajela 30.513 ali 52,5% letos vpisanih učencev. Od teh je stalno stanujočih v kraju šolanja le 10.828 ali 35,5%. 6.851 učencev ali 22,4% stanuje začasno v internatih in 2.703 ali 8,8% pri zasebnikih v kraju šolanja. 10.131 učencev ali točno 1/3 pa se dnevno vozi iz kraja stalnega bivanja v kraj šolanja in obratno. Blizu 20.000 anketiranih učencev (64,5%) je v svojih odgovorih na anketo navedlo kraj stalnega bivališča, kar je omogočilo dokaj podrobno določitev območij, iz katerih posamezne šole zajemajo svoje učence.

Iz rezultatov ankete lahko torej sklepamo, da se dobra tretjina (35,5%) mladine drugostopenjskih šol stanuje stalno v kraju, kjer se šola. To je povpreček za Slovenijo. Po glavnih treh vrstah šol pa je ta delež dokaj različen. Tako znaša pri gimnazijah in šolah za vzgojo učnega kadra delež dijakov, ki stalno stanujejo v kraju šolanja, celo nad 1/2 (52,4%). Pri tehniških in njim ustreznih strokovnih šolah je 38,4%, torej še

vedno nad povprečkom za Slovenijo; pri poklicnih šolah pa je precej nižji in sicer 24,5%. Treba je poudariti, da je bil odstotek anketiranih po glavnih skupinah šol približno enak (50 do 55%), kar daje tem podatkom precej realno vrednost. Delež tkzv. "vozačev", to je tistih, ki se dnevno vozijo s prometnimi sredstvi v kraj šolanja, ali pa prihajajo peš iz bližnjih krajev, je pri vseh treh vrstah šol dokaj sličen, od 30% pri tehniških in njim ustreznih strokovnih šolah do 36% pri gimnazijah in šolah za vzgojo učnega kadra.

Ako še nadalje primerjamo posamezne deleže učencev glede na kraj stalnega bivanja in šolanja ter po glavnih treh vrstah šol, lahko zaključimo, da so dijaki gimnazij in šol za vzgojo učnega kadra v veliki večini iz kraja šolanja, ali pa iz krajev, ki so blizu kraju šolanja in z ugodno prometno dostopnostjo. Zato je delež dijakov, ki stanujejo začasno v internatih ali pri zasebnikih v kraju šolanja le 11,6%. Drugače je pri dijakih in učencih tehniških in njim ustreznih strokovnih šol ter poklicnih šol. Delež "vozačev" sicer ni dosti manjši, zato pa je v internatih in pri zasebnikih 32% učencev pri prvi oz. 42% učencev pri drugi vrsti šol. To kaže na znatno večjo razpršenost in oddaljenost krajev, iz katerih so dijaki in učenci teh šol in s tem tudi na njihova znatno večja gravitacijska območja. Zlasti velja to za učence poklicnih šol, ki so praktično iz vseh predelov Slovenije, veliko pa je med njimi tudi učencev iz drugih republik. To ugotovitev potrjuje še podatek, da 68,5% vseh anketiranih učencev, ki so navedli, da stanujejo stalno izven kraja šolanja, obiskuje poklicne šole. /Tabela 1) /KARTA 1,2 in 3/

ŠTEVILO UČENCEV ŠOL II.STOPNJE PO KRAJU BIVANJA IN ŠOLANJA PO GLAVNIH VRSTAH ŠOL

1)

V r s t a š o l	A		B		C		D		S k u p a j	
	Štev.	%	Štev.	%	Štev.	%	Štev.	%	Štev.	%
I.Gimnazije in šole za vzgojo učn.kadra	4073	52,4	418	5,4	480	6,2	2797	36,0	7768	100
	37,6%		6,1%		17,8%		27,6%		25,5%	
II.Tehniške in njim ustrezne strokovne šole	3250	38,4	1707	20,2	985	11,6	2516	29,8	8458	100
	30,0%		24,9%		36,4%		24,8%		27,7%	
III.Poklicne šole	3505	24,5	4726	33,1	1238	8,7	4818	33,7	14287	100
	32,4%		69,0%		45,8%		47,6%		46,8%	
S k u p a j	10828	35,5	6851	22,4	2703	8,8	10131	33,3	30513	
	100%		100%		100%		100%		100%	

1) po podatkih anketiranih učencev šol II.stopnje - januar 1966

2) A - učenci, ki stalno stanujejo v kraju šolanja

B - učenci začasno nastanjeni v internatih

C - učenci začasno nastanjeni pri zasebnikih

D - učenci, ki se dnevno vozijo ali hodijo iz kraja stalnega bivanja v kraj šolanja.

3. R a z p o r e d i t e v , k a p a c i t e t e i n t i p i š o l s k i h s r e d i š č d r u g e s t o p n j e

V Sloveniji je 49 krajev, v katerih so šole druge stopnje. Ti kraji so več ali manj enakomerno razporejeni po vsem področju Slovenije, tako da ima 46 od 62 slovenskih upravnih občin vsaj po eno ali več šol. Le 16 občin je brez šol druge stopnje. Zlasti slabo ali sploh nerazvita je mreža šol druge stopnje na delu Dolenjske in Notranjske, na območju, ki ga zavzemajo upravne občine Trebnje, Grosuplje, del občine Ljubljana-Vič-Rudnik, Ribnica, Vrhnika, Cerknica in Ilirska Bistrica.

V vseh šolskih središčih te stopnje deluje 205 šol, katerih razvrstitev pa je dokaj neenakomerna. V glavnem je opaziti njihovo koncentracijo šol vzdolž glavne urbanizacijske osi Slovenije, ki poteka iz Ljubljanske kotline po Posavju v Savinjsko dolino ter dalje v Podravje. Samo v Ljubljanski kotlini od Jesenic do Ljubljane, kjer je zgostitev največja, je 72 ali dobra tretjina vseh šol druge stopnje v Sloveniji. Na drugem mestu je Severno-slovenska regija v Podravju in Pomurju. Tu je koncentracija šol manjša. Na razmeroma obsežnem področju od Mežiške, Mislinjske in Šaleške doline na zahodu, preko Dravskega polja do Prekmurja je 64 drugostopenjskih šol Slovenije. Sledi Savinjsko s Spodnjim Posavjem in Vzhodno Dolenjsko, kjer je prav tako na dokaj obsežnem območju 40 takih šol. Najmanj jih je na Primorskem in njegovem obrobju in sicer 29. Med temi območji so večja ali manjša brez drugostopenjskih šol. Sem moramo šteti predvsem že omenjeni del Dolenjske in Notranjske ter območja hribovitih predelov Slovenije, kjer zaradi redke naseljenosti ni bilo pogojev za njihov nastanek. Pri prostorski razporeditvi drugostopenjskih šol je še poudariti izjemen položaj Ljubljane in Maribora. Samo v teh dveh velikih regionalnih središčih je namreč koncentriranih 70 ali 1/3 vseh šol te stopnje v Sloveniji. Ostala šolska središča v tem pogledu daleč zaostajajo, saj imajo večji kraji Slovenije kot so n.pr. Celje, Kranj, Novo mesto ali Koper po okoli le drugostopenjskih šol, drugi manjši pa največkrat le po eno samo.

Podobno sliko kot pri številu šol imamo tudi pri kapacitetah odnosno številu vpisanih učencev po posameznih šolskih središčih in predelih Slovenije. Od skupnega števila letošnje šolske leto vpisanih dijakov in učencev na šolah II. stopnje (58.066), jih je bilo samo na območju Osrednje Slovenije 47,7%. To pomeni še večjo zgoštevitev, kot smo jo lahko opazili pri številu šol. Tako visoka kapaciteta šol II. stopnje v tem predelu Slovenije je vsekakor odraz visoke gospodarske razvitosti tega dela Slovenije in kapacitet Ljubljane, kjer se šla 21.269 ali 36,6% učencev drugostopenjskih šol v naši republiki. Na območju Severnoslovenske regije je bilo letos vpisanih 27,1% vseh učencev teh šol v Sloveniji, od tega samo v Mariboru 17,6%, kar pomeni, da je kapaciteta mariborskih šol II. stopnje v primeru z ljubljanskimi precej nižja. Še nižja je na območju šol na Savinjskem, v Spodnjem Posavju in Vzhodni Dolenski ter na Primorskem z delom Notranjske, kjer je v šolskem letu 1965/66 vpisanih 16% oz. 9,3% otrok drugostopenjskih šol v Sloveniji. Le majhne razlike v grobem pregledu razporeditve kapacitet po posameznih delih Slovenije se pokažejo ob upoštevanju števila sedežev na šolah II. stopnje. Po nepopolnih podatkih je bilo v šolskem letu 1964/65 v Sloveniji skupaj 38.933 sedežev. To pomeni, da odpade 150 učencev na 100 sedežev. (TABELA 2).

Ta pregled razvrstitve in kapacitet šol II. stopnje omogoča le splošno orientacijo v problematiki mreže drugostopenjskega šolstva. Podrobnejši pokazatelji v tej smeri bodo podani po posameznih regijah in v zvezi z nekaterimi demografskimi in ekonomskogeografskimi karakteristikami šolskih regij, na katerih je bilo težišče raziskav.

V skladu z domnevo in kasnejšo ugotovitvijo, da je za tvorbo šolske regije potrebna prisotnost vseh treh glavnih vrst drugostopenjskih šol, kaže uvodoma pred določitvijo in karakterizacijo šolskih regij izvesti tipizacijo šolskih središč. Tako lahko razdelimo središča šol II. stopnje na sledeče tipe:

1. regiotvorni tip večstransko usmerjenega šolskega središča,

TABELA 2

ŠTEVILO UČENCEV ŠOL II.STOPNJE PO ŠOLSKIH SREDIŠČIH IN GLAVNIH
VRSTAH ŠOL

Kraj	Gimnazije in	Tehniške in njim	Poklicne	Skupaj
	Šole za vzgo- jo učn.kadra	ustrez.strokovne	Šole	
	I	II	III	
Ajdovščina št.	-	170		170
%		100%		100%
Bled	-	-	101	101
			100%	100%
Brežice	325	-	188	513
	63,3%		36,7%	100%
Celje	1368	1046	1621	4035
	33,9%	25,9%	40,2%	100%
Črnomelj	142	-	153	295
	48,1%		51,9%	100%
Domžale	-	214	214	428
		50,0%	50,0%	100%
Idrija	270			270
	100%			100%
Izola	-	-	312	312
			100%	100%
Jesenice	354	286	511	1151
	30,7%	24,8%	44,5%	100%
Kamnik	207	-	-	207
	100%			100%
Kočevje	239	-	-	239
	100%			100%
Koper	522	552	456	1530
	34,1%	36,1%	29,8%	100%
Kranj	480	1018	1728	3226
	14,9%	31,5%	53,6%	100%
Krško	-	383	150	533
		71,8%	28,2%	100%
Lendava	-	116	153	269
		43,1%	56,9%	100%
Ljubljana	5248	6337	9684	21269
	24,7%	29,8%	45,5%	100%

TABELA 2 - nadaljevanje

Kraj		I	II	III	Skupaj
Ljutomer	št.	164	-	-	164
	%	100%			100%
Maribor		2386	3075	4761	10222
		23,3%	30,1%	46,6%	100%
Medlog p. Celju		-	-	64	64
				100%	100%
Mežica		-	-	73	73
				100%	100%
Murska Sobota		602	530	429	1561
		38,6%	33,9%	27,5%	100%
Nova Gorica		459	289	1081	1829
		25,2%	15,8%	59,0%	100%
Novo mesto		568	468	551	1587
		35,8%	29,5%	34,7%	100%
Piran		131	291	-	422
		31,0%	69,0%		100%
Postojna		433	175	-	608
		71,2%	28,8%		100%
Ptuj		365	234	336	935
		39,0%	25,0%	36,0%	100%
Poljše pri Begu- njah		-	-	42	42
				100%	100%
Rogaška Slatina		-	18	87	105
			17,1%	82,9%	100%
Rakičan		-	192	-	192
			100%		100%
Radenci		-	-	135	135
				100%	100%
Radovljica		-	-	178	178
				100%	100%
Ravne		376	-	179	555
		67,7%		32,3%	100%
Ruše		-	196	69	265
			74,0%	26,0%	100%
Sevnica		-	-	92	92
				100%	100%

TABELA 2 - nadaljevanje

Kraj	I	II	III	Skupaj	št.	%
Slovenjgradec	-	213	-	213	213	100%
Slovenska Bistrica	-	-	71	71	71	100%
Stična	156	-	-	156	156	100%
Svečina	-	-	73	73	73	100%
Šentjur	-	-	26	26	26	100%
Škofja Loka	218	-	335	553	553	100%
Šmartno pri Litiji	39,4%	-	45	45	45	100%
Štore	-	-	356	356	356	100%
Tolmin	262	-	-	262	262	100%
Trbovlje	252	527	271	1050	1050	100%
Turnišče p.Ptuju	-	-	83	83	83	100%
Velenje	66	61	842	969	969	100%
Vrbje	-	-	36	36	36	100%
Zagorje	-	-	550	550	550	100%
Žiri	-	-	87	87	87	100%
SLOVENIJA	15593	16391	26082	58066	58066	100%
	26,9%	28,2%	44,9%			

2. prehodni tip dvostransko usmerjenega šolskega središča in
3. lokalni ali nadregionalni tip enostransko usmerjenega šolskega središča.

K regiotvornemu tipu uvrščamo vsa tista šolske središča, v katerih so vse tri glavne vrste šol II. stopnje. Prisotnost teh šol namreč nujno pogojuje oblikovanje zaključenih prostorskih enot - šolskih regij. Šolskih središč tega tipa je v Sloveniji 12 in sicer: Celje, Jesenice, Koper, Krajinj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj, Trbočvlje in Velenje. Kot bomo kasneje videli, so vsa ta mesta središča šolskih regij. Šole teh središč obiskuje najmanj po okoli 1000 učencev. K prehodnemu tipu šolskega središča, ki je lahko bliže regiotvornemu ali lokalnemu oz. nadregionalnemu tipu šolskega središča in ima dve glavni vrsti šol, prištevamo 11 krajev: Brežice, Črnomelj, Domžale, Krško, Lendavo, Piran, Postojno, Rogaška Slatina, Ravne, Ruše, in Škofjo Loko. Med temi so tri manj izrazita središča regiotvornega tipa: Brežice, Krško in Ravne. Za ta tri šolske središča in za Velenje, ki je prav tako manj izrazit regiotvorni tip šolskega središča, je značilno, da ne tvorijo samostojno, ampak po dve skupaj eno šolsko središče regiotvornega tipa. Na drugi strani pa so n. pr. Domžale, Piran in Rogaška Slatina bliže lokalnemu oz. nadregionalnemu tipu enostransko usmerjenega šolskega središča.

Ostalih 26 šolskih središč II. stopnje v Sloveniji uvrščamo v lokalni ali nadregionalni tip enostransko usmerjenega šolskega središča. To so kraji, ki imajo le po eno izmed glavnih treh vrst šol. Lokalni tip šolskega središča predstavljajo n. pr. Ljutomer, Idrija, Stična, Žiri in Kamnik, nadregionalni pa Medlog, pri Celju, Poljče pri Begunjah in Tolmin.

Čeprav smo Ljubljano in Maribor uvrstili v regiotvorni tip šolskega središča, kamor po svojem značaju vsekakor spadata, pa je vendarle omeniti njihov izjemen značaj. Zaradi velike koncentracije vseh vrst šol II. stopnje in visokih kapacitet, imata ti dve šolski središči, zlasti Ljubljana, velik vpliv n. tudi izven svojih regij skoraj za vse področje Slovenije, kar jima daje značaj glavnih republiških središč drugostopenjskega šolstva.

Izvedena tipizacija središč šol II. stopnje je seveda do neke mere enostrana, ker ne upošteva podrobnejše razdelitve šol po vrstah tudi v okviru imenovanih treh glavnih skupin drugostopenjskih šol. To vsekakor ostane raziskovalna naloga, ki pa v tej fazi raziskav ni nujna. Podrobnejša razčlenitev tipov šolskih središč bi vnesla precej nejasnosti v izbiro kriterijev za določitev šolskih regij in otežkočala določitev njihovih meja.

4. Š o l s k e r e g i j e :

Na osnovi navedenih ugotovitev, zlasti študija funkcijskih centrov drugostopenjskega šolstva je glede na današnje stanje mreže šol II. stopnje mogoče izdvojiti v naši republici 13 šolskih regij: Brežice-Krško, Celje, Jesenice, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Novo mesto, Nova Gorica, Ptuj, Ravne - Velenje in Trbovlje. Rajonizacije se je predvsem tesno naslonila na gravitacijsko privlačnost šolskih centralnih krajev in na obstoječo upravno teritorialno razdelitev Slovenije. Čeprav je bil dejansko upoštevan samo eden (gravitacija učencev k šolam II. stopnje) od faktorjev celotnega gravitacijskega kompleksa, so se dokaj jasno pokazale regije, ki se v znatni meri ujemaajo z doslej uveljavljeno shemo rajonizacije Slovenije. Ta je bila v preteklosti, zlasti v zvezi z pogostimi spremembami meja upravno-teritorialnih enot, večkrat korigirana, dokler se ni oblikovala sedanja, sloneča na proučevanju regionalno-gospodarskih funkcij. O nekaterih skupnih potezah obeh regionalnih shem kompleksno funkcijskega značaja, bo niže še govora. Na tem mestu naj najprej označimo obseg posameznih regij in omenimo nekatere probleme v zvezi z njihovo omejitvijo.

Pogled na karto šolskih regij nam očitno pokaže pet gravitacijskih območij. Od teh so tri o močnejša: Podravske, Savinjske in Osrednjeslovenske - ter dve šibkejši območji: Vzhodnodolenjsko-spodnje-posavske ter Primorske. Prva tri imajo vsa izrazite osnovne gravitacijske centre Maribor, Celje in Ljubljano, ostali dve pa tako atraktivnih centrov nimata, vendar sta že izven neposrednega vpliva Celja in Ljubljane, da bi ju lahko enostavno prišteli k tema dvema velikima makroregionalnima območjema.

Podravje s oziroma Severnoslovenska regija vključuje štiri šolske regije: Mursko Soboto, Maribor, Ptuj in Ravne-Velenje. Regija Murska Sobota obsega Pomurje v mejah nekdanjega okraja Murska Sobota. Je zelo jasno omejena in zaradi razmeroma slabe prometne povezanosti tega dela Slovenije z ostalimi območji dokaj izrazita regionalna enota tudi v šolstvu. Regija Ptuj obsega Spodnje Podravje in jo zaradi bližine Maribora, s katerim je tudi prometno dobro povezana, lahko uvrščamo med tiste manjše šolske regije, katerih nadaljnji obstoj je lahko pod vprašajem, kljub precej izrazitemu gravitacijskemu območju Ptuje. Regija Maribor obsega območje najintenzivnejše gravitacije k Mariboru ter prometnim potem, ki vodijo k temu šolskemu središču. Na vzhodu spada vanjo še del Slovenskih Goric, na jugu sega do Rogaško-Konjiške pregraje in celo v njo samo na območjih, ki se odpirajo proti Mariboru, na zahodu pa obsega vzhodni del Pohorjskega Podravja nekako do črte Radlje v Dravski dolini-Črni vrh, kjer prehaja na območje regije Ravne - Velenje. Zgornje Podravje je po svoji gospodarski specifičnosti in prometni oddaljenosti od Maribora vsekakor regionalna enota za sebe. Ni pa mogoče zaključiti, da predstavlja to območje tudi svojsko šolsko regijo s središčem v Ravnah, ki niso regiotvorni tip mnogostransko usmerjenega šolskega središča. Zato je kazalo kljub nekaterim pomislekom Zgornjemu Podravju priključiti še Šaleško dolino, ki ima v Velenju sicer svoje regiotvorno šolsko središče, a prešibko, da bi ga smatrali za središče samostojne regije. Čeprav brez izrazitega regiotvornega funkcijskega središča, katerega funkcije so razdeljene med Ravne, Velenje in deloma tudi Slovenjgradec, se zdi obstoj regije Ravne-Velenje povsem opravičljiv, zlasti še, če je Šaleška dolina gospodarsko moč na regionalna enota, ločena od celjskega gospodarskega območja in po usmerjenosti gospodarstva (rudarstvo, težka industrija) bolj sorodna gospodarstvu Zgornjega Podravja.

Ne glede na prirodno in gospodarsko zelo heterogeno strukturo Savinjskega, kateremu prištevamo območje Zgornje Savinjske doline preko Celjske kotline do Posotelja, je to zaradi dominantne vloge Celja celovita šolska regija Celje. Od nje se je odtegnila že omenjena Šaleška dolina, dokaj labilno gravitacijo k Celju pa izkezuje tudi Zgornja Savinjska dolina in do neke mere

Spodnje Posotelje. Pač pa segajo močni gravitacijski vplivi Celja po Spodnji Savinjski dolini v Spodnje Posavje nekako do Sevnice, torej že na območje sosednje velike gravitacijske enote. Zato v tem delu celjske regije meja nasproti trboveljski in regiji Brežice - Krško ni posebno ostro začrtana.

Osrednjeslovensko gravitacijsko območje je daleč najboljše. V okviru tega so zastopane tri šolske regije: Ljubljana, Kranj in Jesenice. Najmanjša je t regija Jesenice, ki kot izrazito industrijsko središče nima posebno močno izraženih centralnih funkcij in s tem obsežnejšega lastnega gravitacijskega območja k šolam II. stopnje. Zato hitro oslabi vpliv Jesenic v smeri Radovljice, ki stoji že onstran meje jeseniške regije na območju regije Kranj, ki je v tem oziru očitno posegla na jeseniško gospodarsko območje. Regija Kranj ima v okviru osrednjeslovenskih regij zelo jasno izražene meje z izrazitim šolskim središčem ki v neki meri predstavlja šolsko središče vse Gorenjske. Z ozirom na šibko izraženo gravitacijsko območje Jesenic in atraktivno vlogo Kranja z visoko stopnjo centralnosti za ta del Osrednje Slovenije, je lahko sporen obstoj dveh regij na Gorenjskem. Kako močno funkcijo kot šolsko središče vrši Kranj, se vidi tudi v tem, da vplivi Ljubljane v smeri proti Kranju ne segajo posebno daleč, nekako do Medvod, ne glede na to, da predstavlja Ljubljana osrednje republiško središče.

Ljubljana je razvila svoje gravitacijsko območje razen na teritoriju neposredne gravitacije v Ljubljanski kotlini, še na območju dela Dolenjske in Notranjske, Del Dolenjske, ki spada upravno v občino Ribnice in Kočevje, je sicer precej oddaljen od neposrednega gravitacijskega vpliva Ljubljane, vendar brez regiotvornega centra ni mogel oblikovati svoje lastne regije. Obrisi take regije se kažejo le pri gimnazijah, saj je v tem delu ljubljanske regije edina šola II. stopnje le gimnazija v Kočevju. K ljubljanski regiji štejemo tudi del Notranjske, ki neposredno gravitira k Ljubljani, to je območje občin Logatec, Vrhnika in večji del občine Cerknica. Tudi tukaj je Postojna kot prehodni tip središča drugostopenjskega šolstva prešibka, da bi lahko oblikovala svoje lastno gravitacijsko območje. Poleg tega smo Postojno in njeno lokalno vplivno območje uvrstili h

koprski regiji, kamor je po nekaterih gravitacijskih znakih njena uvrstitvev vsekako bolj upravičena.

Ostaneta še dve širši gravitacijski območji z več šolskimi regijami. Za razliko od opisanih treh, ti dve nimata atraktivnih centralnih središč drugostopenjskega šolstva, kot so Maribor, Celje in Ljubljana. Funkcije v šolstvu II. stopnje si je tukaj razdelilo več regionalnih gospodarskih središč, ki pa so, razen v dveh primerih, še vsi tako izraziti, da tvorijo lastne šolske regije: Trbovlje, Brežice-Krško in Novo mesto. Podobno kot Jesenice tudi Trbovlje, kot izrazito industrijsko-rudarsko naselje z razmeroma šibko razvitimi centralnimi funkcijami, nima posebno močno izražene gravitacije in ostro začrtanih regionalnih meja. Omenili smo že nejasen potek meje trboveljske regije nasproti celjski na območju Savinjske doline. Prav tako kaže labilne znake in je težko določljiva meja nasproti ljubljanski regiji. Vse to in dejstvo, da je trboveljska šolska regija po površini najmanjša v Sloveniji, daje prav tako razloge za pretres razlogov, ki opravičujejo ali ne opravičujejo njen obstoj. Podobno kot regija Ravne-Velenje tudi šolska regija, ki obsega Krško-brežiško kotlino z obrobjem ter del Posavskega hribovja, nima enega samega regiotvornega šolskega središča, ampak vršita to funkcijo dve šolski središči prehodnega tipa - Brežice in Videm-Krško, ki se dopolnjujeta. Kot značilnost te regije je prav tako omeniti labilnost njenih meja tako napram celjski kot novomeški regiji. To si lahko razlagamo kot posledico šibke in dokaj nejasno izražene gospodarsko funkcijske enotnosti te, kakor ostalih dveh, Vzhodnodolenjsko-spodnjeposavskega gravitacijskega območja, ki na svoji južni in vzhodni meji v marsičem gravitira že k nekaterim večjim gospodarskim središčem Hrvatske. Čeprav kažeta šolski središči Krško in Brežice še dovolj izrazito gravitacijo za izdvojitve njune regije, ki bi kazalo tudi oblikovanju te regije posvetiti več diskusije, seveda v navezi z reševanjem problematike trboveljske in novomeške šolske regije. Regija Novo mesto obsega območje ob zgornji in srednji Krki, Belo Krajino ter območje ob zgornji Mirni in Temenici, na teritoriju občine Trebnje, kjer pa gravitacijski vplivi Novega mesta že zelo oslabijo in vplivi Ljubljane odrivajo mejo novomeške regije.

Pri Primorskem gravitacijskem območju nastopajo določene dileme že ob razmejitvi Primorskega od Osrednjeslovenskega gravitacijskega območja. Odsotnost večjega regiotvornega središča, kot bi bil v tem predelu Slovenije lahko n.pr. Trst, se pozna tukaj. Zato se na Primorskem in predvsem na tistem delu Notranjske, ki je nekdanj izrazito težil na primorsko stran, danes javljajo večji ali manjši vplivi Ljubljane, kar onemogoča ostro omejitvev med obema glavnima gravitacijskima področjema, Primorskim in Osrednjeslovenskim. Opazovanje gravitacije učencev h posameznim šolskim središčem II. stopnje nas postavlja predvsem pred vprašanje, kam uvrstiti občino Idrijo, kjer se močno križejo vplivi Ljubljane, Nove Gorice pa tudi Kranjske. Tudi pri občini Postojna ni vse jasno in neznatna prevaga v stopnji intenzivnosti privlačevanja s strani primorskih šolskih središč nad Ljubljano, je odločila njihovo vključitev v Primorsko gravitacijsko območje. Prav tako so predvsem zaradi slabe prometne povezave šibki gravitacijski vplivi primorskih šolskih središč na območje občine Ilirska Bistrica, ki jo kaže več ali manj samo zaradi njenega položaja uvrstiti v Primorsko gravitacijsko območje. Vsekakor treba podčrtati, da je vse omenjeno območje Krasa pod križajočimi se vplivi Ljubljane na eni ter nekaterih ^{krajev} Primorske na drugi strani.

Primorsko gravitacijsko območje vključuje dve regiji, regijo Nova Gorica in regijo Koper. Novogoriška regija obsega Zgornje Posočje ter Spodnje Posočje ali Goriško ter labilno območje idrijske občine. Meja med to in koprsko regijo ni posebno ostra zlasti ne na območju Tržaško-komenskega Krasa, kjer se prepletajo gravitacijski vplivi obeh glavnih regiotvornih središč Primorske, Nove Gorice in Koper. Končno obsega regija Koper ves ostali del nekdanjega neposrednega zaledja Trsta, to je jugovzhodni del Kraša, kraške planote v njegovem nadaljevanju ter Koprsko Primorje.

Naštete šolske regije, določene na osnovi nekaterih enotnih kriterijev nikakor ne predstavljajo sklop strukturno povsem enakih regionalnih tvorb, ampak se dejansko druga od druge močno razlikujejo. To so predvsem razlike v teritorialnem obsegu, kapacitetah in usmeritvi drugostopenjskega šolstva glede na vrsto šol. Te razlike izhajajo med drugim iz nekaterih družbe-

negeografskih razvojnih značilnosti posameznih regij, o katerih bo govora pri demogeografskih in ekonomsko-geografskih pokazateljih šolskih regij. Najprej pa naj se seznanimo nekoliko dlje še z nekaterimi splošnimi pokazatelji drugostopenjskega šolstva po šolskih regijah, o katerih je bilo govora že pod točko 3. Analiza ankete je, kot že omenjeno, pokazala, da dobri 2/3 učencev drugostopenjskih šol ne stanuje stalno v kraju šolanja, ampak le začasno, sli dnevno niha med krajem bivanja in šolanja. V Sloveniji je nekaj regij, kjer je ta delež še višji. Tako je v šolah brežiško-krške regije le 13,6% učencev domačinov. Med 70% in 80% učencev, ki stalno stanujejo izven kraja šolanja, imajo še regije Celje, Koper, Kranj, Murska Sobota, Novo mesto, Nova Gorica, Ptuj in Ravne-Velenje. Med regijami, kjer je teh učencev precej manj, izstopata Trbovlje in Ljubljana s 44,8%, oz. 45,6% domačinov. (TABELA 3)

V zvezi s tem nas zanima, kakšne so internatske kapacitete regij, v katerih šole II. stopnje pritegujejo nadpovprečne število učencev iz svojega gravitacijskega območja. Iz deleža števila učencev, ki stanujejo v internatih, vidimo, da je odstotek stanujočih v internatih višji od povprečka za Slovenijo le pri treh od devetih regij (Brežice-Krško, Koper, Ravne-Velenje), pri treh je malo nižji, pri treh (Murska Sobota, Novo mesto, Ptuj) pa precej nižji. Smatramo lahko, da so zlasti v zadnjih treh regijah internatske kapacitete nezadostne.

Po številu učencev je v Sloveniji največ šolskih regij, v katerih se šola 1000-2000 učencev in sicer 6; 3 regije imajo 2000-3000 učencev, nad 3000 učencev je v kranjski regiji, nad 4000 v celjski in nad 10000 oz. 20000 mariborski in ljubljanski. Več kot absolutne številke nam pove število učencev na 100 prebivalcev. Slovenija ima povprečno 36 učencev na 100 preb. Daleč nad povprečkom sta Ljubljana in Maribor s 6,3 oz. 5 učencev šol II. stopnje na 100 prebivalcev. V kranjski regiji je ta koeficient 4,2, v jeseniški in trboveljski pa 3 oziroma 3,1. Zadnja dva koeficienta kažeta kljub manjšemu absolutnemu številu učencev, na relativno visok obisk drugostopenjskih šol v teh regijah, kar govori v prilog obstoja teh dveh gravitacijsko šibkejših regij. 2 ali manj učencev na 100 preb. odpade v regijah Brežice-

ŠTEVILO UČENCEV ŠOL II.STOPNJE PO KRAJU BIVANJA IN ŠOLANJA
(po šolskih regijah)

Šolske regije	A ¹⁾		B		C		D		S k u p a j	
	Stev.	%	Stev.	%	Stev.	%	Stev.	%	Stev.	%
1. Brežice-Krško	84	13,6	204	33,0	41	6,6	289	46,8	618	100
2. Celje	638	25,1	556	21,8	174	6,8	1180	46,3	2548	100
3. Jesenice	212	30,9	144	21,0	38	5,5	293	42,6	687	100
4. Koper	457	27,2	511	30,4	104	6,2	607	36,2	1679	100
5. Kranj	570	26,2	471	21,6	67	3,1	1069	49,1	2177	100
6. Ljubljana	4910	45,6	2360	21,9	886	8,2	2616	24,3	10772	100
7. Maribor	2289	39,2	1251	21,4	814	13,9	1491	25,5	5845	100
8. Murska Sobota	290	23,7	135	11,0	248	20,2	552	45,1	1225	100
9. Novo mesto	198	26,3	113	15,0	108	14,3	334	44,4	753	100
10. Nova Gorica	295	20,9	531	37,7	60	4,2	523	37,2	1409	100
11. Ptuj	197	29,9	79	12,1	89	13,5	293	44,5	658	100
12. Ravne Velenje	289	23,1	390	31,2	53	4,2	520	41,5	1252	100
13. Trbovlje	399	44,8	106	11,9	21	2,3	364	41,0	890	100
S k u p a j :	10828	35,5	6851	22,4	2703	8,8	10131	33,3	30513	100

1) Glej tabelo št.1, opombo 1 in 2.

Krško, Murska Sobota in Ptuj, to je na območju najbolj agrarnih predelov Slovenije.

Podatki o številu sedežev izkazujejo, da odpade v Sloveniji na šolah II. stopnje 150 učencev na 100 sedežev. Najslabše je v murskosoboški regiji, kjer znaša ta koeficient 2,3 in v ljubljanski 1,9. Visok je še v regiji Maribor, 1,6, sicer pa se pri največjem številu šolskih regij (6) giblje od 1 do 1,2. Le pri ravensko-velenjski regiji je 0,9. (TABELA 4)

Usmeritev šolstva v posameznih regijah je razvidna iz števila vpisanih učencev po vrstah šol. Letošnje šolsko leto se šola v gimnazijah in šolah za vzgojo učnega kadra 15.593 ali 29,6% vseh vpisanih učencev (v gimnazijah 23,1% in v šolah za vzgojo učnega kadra 3,8%); v tehniških in njim ustreznih strokovnih šolah 16.391 ali 28,2% vpisanih učencev (v tehniških 13,13, ekonomskih 7,6%, kmetijskih 1,6%, zdravstvenih 3,5%, prometnih 0,7%, upravno-administrativnih 0,5% in umetniških šolah 1,2%) ter v poklicnih šolah 26.082 ali 44,9% vseh učencev (v vajeniških 29,4%, industrijskih 11,5%, v ostalih šolah s praktičnim poukom 1,9% in v šolah za drug strokovni kader 2,1%).

Pri gimnazijah in šolah za vzgojo učnega kadra odstopajo od povprečka za Slovenijo regije Koper, Murska Sobota, Novo mesto, Nova Gorica, Ptuj, kjer je delež vpisanih učencev na teh šolah nad 1/3 (od 33%-39%). Manj kot 20% učencev gimnazij in šol učnega kadra je v regijah Kranj in Trbovlje. Gimnazije so v vseh regijah, šol za vzgojo učnega kadra pa ni v regiji Brežice-Krško, obeh gorenjskih regijah, trboveljski regiji in regiji Ravne - Velenje.

Manjša odstopanja od povprečka glede na število vpisanih učencev je opaziti pri tehniških in njim ustreznih strokovnih šolah. Znatno manj učencev te vrste šol II. stopnje (pod 20%) je le v regijah Nova Gorica in Ravne-Velenje. Obstojejo pa večje razlike glede števila vrst šol v okviru druge glavne skupine drugostopenjskih šol. Medtem ko imajo regije Koper, Ljubljana in Maribor zastopane vse vrste nekdanjih imenovanih srednjih šol, pa je pri drugih regijah teh šol manj. Tehniške šole so v vseh regijah razen v ptujski, ekonomskih šol ni v brežiško-krški in

TABELA 4

ŠTEVILO ŠOL, UČENCEV IN SEDEŽEV V ŠOLAH II. STOPNJE PO ŠOLSKIH REGIJAH

Šolske regije	Število šol	Število učencev	Število sedežev	Število uč. na 1 šolo	Štev. uč. na 1 sedež	Štev. uč. na 100 preb.
1. Brežice-Videm-Krško	6	1338	1211	223	1,1	2,02
2. Celje	15	4622	3491	308	1,3	2,6
3. Jesenice	7	1294	1214	184,8	1,1	3,0
4. Koper	15	2872	2397	191,5	1,2	2,7
5. Kranj	19	3957	2770	208,3	1,4	4,2
6. Ljubljana	46	22431	11598	487,6	1,9	6,3
7. Maribor	35	10631	6780	303,7	1,6	5,0
8. Murska Sobota	11	2321	989	211	2,3	1,8
9. Novo Mesto	10	1882	1800	188,2	1,0	2,2
10. Nova Gorica	14	2531	2358	180,8	1,1	2,2
11. Ptuj	7	1018	820	145,4	1,2	1,2
12. Ravne-Velenje	11	1769	2000	160,8	0,9	2,4
13. Trbovlje	9	1600	1505	177,8	1,1	3,1
Slovenija	205	58066	38933	283,2	1,5	3,6

jeseniški regiji. Kmetijske srednje šole so le v petih regijah (Koper, Ljubljana, Novo mesto, Maribor, Murska Sobota). Srednje zdravstvene šole nastopajo v središčih zdravstvenih regij, v Celju, Jesenicah, Kopru, Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Novem mestu in Novi Gorici. Prometni šoli sta le dve, v mariborski in koprski regiji; brez nje je tudi ljubljanska regija. Samo v obeh glavnih republiških središčih so umetniške šole II. stopnje.

Pri poklicnih šolah je največ vpisanih učencev in to znatno nad slovenskim povprečjem v izrazitih industrijskih regijah kot so Jesenice (50,6%), Kranj (56,6%), Ravne-Velenje (59,5%) in Trbovlje (51,4%), kar gre, kot smo videli, na račun manjšega deleža vpisanih učencev na ostalih dveh glavnih vrstah šol II. stopnje. Podpovprečno usmeritev učencev v poklicne šole opažamo v brežiško-krški, novomeški, murskosoboški in do neke mere ptujski regiji, torej na območju bolj skromno razvite industrije ter drugih gospodarskih neagrarnih panog. Z izredno nizkim odstotkom 26,6 opozarja na sebe koprski regija. Razloga za to lahko iščemo v tem, da ima regija Koper v primeru z ostalimi šolskimi regijami, če ne upoštevamo ljubljanske in mariborske, najbolj razvejano drugo glavno skupino šol II. stopnje, to je tehniške in njim ustrezne strokovne šole. (TABELA 5, KARTA 4)

TABELA 5

ŠTEVILO UČENCEV ŠOL II. STOPNJE PO VRSTAH ŠOL IN ŠOLSKIH REGIJAH

Šolske regije	Gimn.in šole za vzg.učn.kadra I			Tehniške in njim ustrezne strokovne šole							II	
	x) 1	2	Skupaj	1	2	3	4	5	6	7	Skupaj	
Brežice	325 28,5	-	325 28,5	383 33,7	-	-	-	-	-	-	-	383 33,7
Celje	1203 26,0	165 3,6	1368 29,6	413 8,9	539 11,7	-	112 2,4	-	-	-	-	1064 23,0
Jesenice	354 27,3	-	354 27,3	173 13,4	-	-	113 8,7	-	-	-	-	286 22,1
Koper	935 32,5	151 5,3	1086 37,8	51 1,8	467 16,3	175 6,1	65 2,3	226 7,9	34 1,2	-	-	1018 35,6
Kranj	698 17,7	-	698 17,7	701 17,7	264 6,7	-	-	-	53 1,3	-	-	1018 25,7
Ljubljana	5204 23,2	646 2,9	5850 26,1	3817 17,0	947 4,2	169 0,7	953 4,3	-	126 0,6	539 2,4	-	6551 29,2
Maribor	1652 15,5	734 6,9	2386 22,4	1619 15,2	630 5,9	280 2,6	349 3,4	179 1,7	73 0,7	141 1,3	-	3271 30,8
Murska Sobota	565 24,3	201 8,7	766 33,0	116 5,0	312 13,4	192 8,3	218 9,4	-	-	-	-	838 36,1
Novo mesto	557 29,6	153 8,1	710 37,7	-	256 13,6	108 5,7	104 5,6	-	-	-	-	468 24,9

TABELA 5 (nadaljevanje)

	1	2	Skupaj	1	2	3	4	5	6	7	Skupaj
Nova Gorica	871 34,4	120 4,7	991 39,1	67 2,6	316 12,5	-	76 3,1	-	-	-	459 18,2
Ptuj	342 33,6	23 2,2	365 35,8	-	234 23,1	-	-	-	-	-	234 23,1
Ravne-Velenje	442 25,0	-	442 25,0	61 3,4	213 12,1	-	-	-	-	-	274 15,5
Trbovlje	252 15,7	-	252 15,7	234 14,6	255 15,9	- 2,4	38 2,4	-	-	-	527 32,9
Slovenija	13,400 23,1	2193 3,8	15593 26,9	7635 13,1	4433 7,6	924 1,6	2028 3,5	405 0,7	286 0,5	680 1,2	16391 28,2

* I. Gimnazije in šole za vzgojo učnega kadra: 1. gimnazije, 2. šole za vzgojo učnega kadra

II. Tehniške in njim ustrezne strokovne šole

1. tehniške
2. ekonomske
3. kmetijske
4. zdravstvene
5. prometne
6. upravnoadministrativne
7. umetniške in za oblikovanje

TABELA 5 - nadaljevanje

Šolske regije	Poklicne šole					I. II. III. Skupaj	Skupaj
	1	2	3	4	5 III Skupaj		
Brežice	396 34,8%	-	34 3,0%	-	430 37,8%	1138 100%	
Celje	1440 31,2%	443 9,6%	307 6,6%	-	2190 47,4%	4622 100%	
Jesenice	101 7,8%	332 25,6%	221 17,2%	-	654 50,6%	1294 100%	
Koper	441 15,3%	208 7,2%	-	119 4,1%	768 26,6%	2872 100%	
Kranj	1739 43,9%	344 8,7%	54 1,4%	104 2,6%	2241 56,6%	3957 100%	
Ljubljana	7615 33,9%	1843 8,2%	91 0,4%	481 2,2%	10030 44,7%	22431 100%	
Maribor	2937 27,6%	1622 15,2%	158 1,5%	257 2,5%	4974 46,8%	10631 100%	
Murska Sobota	717 30,9%	-	-	-	717 30,9%	2321 100%	

TABELA 5 - nadaljevanje

Šolske regije	*)	1	2	3	4	III Skupaj	I.II.III. Skupaj
Novo mesto		704 37,4%	-	-	-	704 37,4%	1882 100%
Nová Gorica		789 31,2%	207 8,2%	-	85 3,3%	1081 42,7%	2531 100%
Ptuj		204 20,0%	-	83 8,1%	132 13,0%	419 41,1%	1018 100%
Ravne-Velenje		-	1025 57,9%	-	28 1,6%	1053 59,5%	1769 100%
Trbovlje		-	681 42,6%	140 8,8%	-	821 51,4%	1600 100%
SLOVENIJA		17083 29,4%	6705 11,5%	1088 1,9%	1206 2,1%	26082 44,9%	58066 100%

*) III. Poklicne šole: 1. Vojeniške
2. Industrija
3. Ostale šole s praktičnim poukom
4. Šole za drug strokovni kader.

II. NEKATERI DEMOGEOGRAFSKI POKAZATELJI ŠOLSKIH REGIJ

1. Številčno gibanje prebivalstva v letih 1953 - 1961:

Indeks rasti prebivalstva v Sloveniji za obdobje 1953-1961 znaša 105,8, to je precej pod jugoslovanskim indeksom, ki je v istem obdobju 109,1. V Sloveniji se v zvezi z dosedanjim razvojem in stopnjo družbenogeografskega razvoja, ki so ga dosegle posamezne pokrajine, kažejo v številčnem gibanju prebivalstva precejšnje razlike, ki nakazujejo tudi tendence nadaljnje rasti prebivalstva. Predvsem je opaziti, da prebivalstvo v onih predelih Slovenije in njim pripadajočih šolskih regijah, ki jih je v povojnem času zajel najbolj dinamičen gospodarski razvoj in z njim zvezani demografski pojavi, . Prebivalstvo se koncentrira zlasti v predelih najintenzivnejše industrializacije in urbanizacije Slovenije, to je ob naši primorski obali, v Ljubljanski in Celjski kotlini, na Zg.Dravskem polju in v Zgornjem Podravju ter še po posameznih gospodarsko visoko razvitih otokih med temi območji, v Črnem revirju in Velenjskem rudarsko-industrijskem bazenu. To so območja, kamor lahko v povojnem času spremljamo ves čas močne imigracijske tokove iz tistih predelov Slovenije, ki jih sprva gospodarski razvoj ni zajel v taki meri, ali pa sploh nimajo praprospektiv zanj. Med ta lahko štejemo naše hribovite in gorske predele, ki so ostali izven dosega gospodarskih središč in z njimi slabo prometno povezani. Tu nastopa že dalj časa trajajoča depopulacija. Na drugi strani pa so to naši najbolj agrarni predeli subpanonskega obrobja Slovenije.

Po nagli rasti prebivalstva se izdvajajo izmed ostalih predvsem osrednjeslovenske regije, Ljubljana (indeks 112,6), Kranj (111) in Jesenice (110,5). Tu lahko tudi v bodoče pričakujemo največji porast. Visok indeks rasti izkazujejo dalje še trboveljska (109,3), mariborska (109,6) ter ravensko-velenjska regija s sploh najvišjim indeksom rasti v Sloveniji (113,8). Nekako na poprečju za Slovenijo je številčno gibanje prebivalstva v koprski regiji (indeks 105,6). Napreduje še prebivalstvo v celjski regiji (indeks 102,9), v vseh ostalih regijah pa stagnira ali nazaduje. To so naše subpanonske regije Murska Sobota, Ptuj, Brežice in Novo mesto ter regija Nova Gorica, ki vključuje obsežna

gorska območja z depopulacijo, tako da kljub porastu v primorskem delu regije prebivalstvo v celoti stagnira. (TABELA 6)

2. S t r u k t u r a a k t i v n e g a p r e b i v a l s t v a p o p a n o g a h g o s p o d a r s k e d e j a v n o s t i :

V Sloveniji je bilo 1.1961 skupaj 894.677 aktivnih prebivalcev. Od tega se jih je 31,4% ukvarja s kmetijstvom. V rudarstvu in industriji je bilo zaposlenih 21,5% aktivnega prebivalstva Slovenije, v obrti 6,2%, v prometu 3,3%, v trgovini 4,8%, v raznih javnih službah 7,6%, v drugih dejavnostih 8,8%, izven dejavnosti pa je bilo 16,4%. Ta pregled nam daje seveda le osnovno orientacijo v gospodarsko in prebivalstveno strukturo Slovenije, ki je po posameznih regionalnih enotah v skladu z menjavo prirodne in družbeno geografskih faktorjev včasih že na kratke razdalje dokaj raznolika. Bolj jasno sliko o strukturi prebivalstva po panogah gospodarske dejavnosti za posamezne šolske regije bomo dobili, če primerjamo aktivno prebivalstvo po štirih glavnih skupinah dejavnosti; primarni (kmetijstvo, gozdarstvo), sekundarni (rudarstvo, industrija, gradbeništvo, obrt), gospodarski terciarni (promet, trgovina in gostinstvo, usluge, komunala) ter negospodarski terciarni ali kvartarni skupini dejavnosti (javne službe, svobodni poklici, nerazvrščeni). V Sloveniji je bilo 1. 1961 v primarni dejavnosti zaposlenega 32,5% aktivnega prebivalstva, v sekundarni 31,2%, v terciarni 9,6% in kvartarnih 10,3% aktivnega prebivalstva Slovenije.

Primerjava v primarni dejavnosti zaposlenega prebivalstva med šolskimi regijami pokaže, da je največ tega prebivalstva v brežiško-krški (47%), mursko-soboški (70,6%), novomeški (52,1%) in ptujski regiji (62,6%), to je v regijah, katerih skupne značilnosti smo lahko ugotavljali že na nekaterih drugih mestih. Nadpovprečni delež prebivalstva primarnih dejavnosti je še v celjski in novogoriški regiji, ki vključujeta poleg urbaniziranih tudi obsežnejša agrarna območja. K tema dvema ^{bi} lahko šteli tudi koprsko regijo, ki ima ob urbaniziranem primorskem pasu tudi široko agrarno zaledje. Sorazmerno visok delež (okoli 25%) prebival-

TABELA 6

RAST ŠTEVILA PREBIVALSTVA PO ŠOLSKIH REGIJAH V OBDOBJU 1953-1961

Šolske regije	1953	Indeks	1961	Indeks
1. Brežice	68402	100	66565	97,3
2. Celje	171248	100	176182	102,9
3. Jesenice	39005	100	43085	110,5
4. Koper	101595	100	107271	105,6
5. Kranj	83866	100	93091	111,0
6. Ljubljana	315046	100	354640	112,6
7. Maribor	195060	100	213795	109,6
8. Murska Sobota	132745	100	127329	95,9
9. Novo mesto	86173	100	84860	98,5
10. Nova Gorica	116200	100	115911	99,8
11. Ptuj	82984	100	83288	100,4
12. Ravne - Velenje	65732	100	74793	113,8
13. Trbovlje	46371	100	50697	109,3
SLOVENIJA	1504427	100	1591507	105,8

stva zaposlenega v kmetijstvu in gozdarstvu je tudi v mariborski in ravensko-velenjski regiji. Najnižji delež aktivnega preb. primarnih dejavnosti je v vseh treh osrednjeslovenskih regijah (11,2% do 16,8%) in v regiji Trbovlje, kjer je le še 9,2% preb. zaposlenega v kmetijstvu in gozdarstvu.

Število aktivnega prebivalstva primarnih dejavnosti nam je v okviru šolskih regij dalo pregledno sliko o stopnji deagrarizacije posameznih predelov Slovenije. Vpogled v industrializacijo in stopnjo urbanizacije po regijah pa nam osvetljuje delež aktivnega prebivalstva sekundarnih dejavnosti. Na prvem mestu je tu omeniti trboveljsko regijo z nad 1/2 preb.zaposlenega v rudarstvu, industriji, gradbeništvu in proizvodnji obrti. Dalje izstopajo močno industrializirane regije Ravne-Velenje, Jesenice, in Kranj s 40,4% do 37 47,7% zaposlenih v sekundarnih dejavnosti. Precej nad povprečjem za Slovenijo sta še ljubljanska in mariborska regija (36,5%). Nekako v isto skupino se uvrščajo novogoriška, koprška in celjska regija z okoli 27%. Med regijami z najmanjšim deležem aktivnega preb.sekundarnih dejavnosti so murskosoboška, brežiško-krška, ptujška in novomeška, to je tiste regije, kjer je ostalo še največ agrarnega prebivalstva v Sloveniji. Zlasti nizek delež prebivalstva sekundarnih dejavnosti je v ptujski (16,4%) in murskosoboški (13,7%) regiji.

Med deleži aktivnega prebivalstva gospodarskih terciarnih dejavnosti ni večjih razlik. Po zelo nizkem odstotku tega prebivalstva izstopa le murskosoboška regija (3,4%). Zelo visoko pa je zastopano aktivno prebivalstvo terciarnih dejavnosti v jeniški (15,3%), in koprski/regiji. Podobno je med posameznimi regijami precej izenačen delež prebivalstva v negospodarski veji terciarnih dejavnosti. Bolj izstopa le ljubljanska regija (15,1%), kar je razumljivo, saj ima Ljubljana najbolj razvejano mrežo raznih javnih služb. (TABELA 7)

TABELA 7. AKTIVNO PREBIVALSTVO PO PANOGAH DEJAVNOSTI LETA 1961

ŠOLSKE REGIJE	PRIMARNA -				SEKUNDARNA -				TERCIARNA -				KVARTARNA - DEJAVNOST							SKUPAJ	IZVEN DEJAV.	SKUPAJ I.
	KMET.	GOZD.	SKUPAJ	RUD.	IND.	GRADB.	OBRT	SKUPAJ	PROMET	TRG IN GOST.	USLUGE	KOMUN.	SKUPAJ	BANK IN ZAVAR.	DRŽ. UPR. IN SOD.	KULT.-PR. IN ZNAN.	ZDRAV.-SOC. DEJ.	OSTALE DEJ.	NERAZV. IN NEZN.			
BREŽICE - KRŠKO	16069	375	16444	1608	2871	1012	2055	7576	1190	1125	184	307	2806	114	586	524	399	684	689	2996	5176	34998
CELJE	35714	1235	37009	2101	19199	2417	5097	28814	3166	4182	659	757	8764	480	1913	1953	2369	886	1526	9127	18587	102301
JESENICI	2189	448	2637	6	7832	1556	1100	10194	1421	1658	184	346	3609	98	474	441	644	222	261	2140	4710	23590
KOPER	15730	751	16481	190	10061	1811	2932	15294	3790	3496	433	1071	8790	427	1821	1366	1544	1019	706	6883	7278	54726
KRANJ	8502	654	9156	8	20532	1467	4132	26139	679	614	0,8	2,0	16,1	301	1084	1278	2,3	1,1	0,9	5046	10120	54788
LJUBLJANA	33360	1660	35020	1289	17058	9641	18336	76324	9138	15301	1559	2322	28320	1947	6280	10267	6586	4048	2453	31581	37433	208678
MARIBOR	28948	1240	30188	264	33254	3680	6506	43704	3714	5587	587	1194	11082	515	2251	2845	2722	1741	1108	11182	23736	119892
MURSKA SOBOTA	51936	207	55143	816	3715	2446	3762	10739	664	1671	156	182	2673	235	1364	849	735	493	931	4605	4985	78115
NOVA GORICA	19915	1343	21258	727	8108	2255	4004	15394	2173	2499	336	640	5648	246	1677	1130	1483	970	1078	6284	10667	59251
NOVO MESTO	24340	665	25005	501	5564	1070	2501	9636	1768	1264	236	166	3434	176	1153	714	702	592	893	4230	5806	48111
PTUJ	31260	234	31494	59	4555	1690	1943	8247	680	1295	118	394	2487	107	592	599	702	368	605	2973	5127	50328
RAVNE - VELENJE	8293	764	9057	4185	7512	1449	1754	14900	670	1320	224	459	2673	122	598	683	770	385	607	3165	7107	36902
TRBOVLJE	2025	86	2111	5557	4250	726	1193	11726	387	810	132	315	1644	115	280	519	313	118	395	1740	5746	22967
SKUPAJ SLOVENIJA	281341	9662	291003	17611	174811	31050	55315	278987	29945	42616	4957	8739	86257	4881	20073	23168	19943	12156	11731	91952	1146478	894677

3. Letni kontingenti šolske mladine, ki bo končala osnovno šolsko obveznost

Analiza za ta demografski pokazatelj je bila izvedena na osnovi statističnega gradiva popisa prebivalstva l.1961 o številu otrok po letih starosti. Iz tega gradiva je mogoče za naslednjih deset let predvideti število otrok, ki bodo končali osnovnošolsko obveznost in se predvidoma vpisali na šole II. stopnje. Ker je analiza zajela le otroke stare 6 ali več let, dobimo letne kontingente učencev s končano osnovnošolsko obveznostjo tako, da izračunamo 75%ni delež od števila učencev posameznega letnika, ki so bili ustrezno šolsko leto vpisani v 1. razred, osemletk. Računa se namreč, da le okoli 75% vpisanih otrok konča osnovnošolsko obveznost.

Na podlagi takega izračuna bo letos zapustilo osnovno šolo 22.750 otrok. V naslednjem letu se bo to število povzpelo na 1,3%, potem pa bo e stalno nazadovalo do šol. leta 1972/73, ko bo z ozirom na letošnje šolsko leto število otrok, ki bodo končali osemletko za 11,5% nižje in bo znašalo 20.134 otrok. V naslednjih dveh letih bo to število ponovno poraslo za okoli 2%.

Med posameznimi regijami nastopajo, kot nam kaže tabela 8, večje ali manjše razlike zlasti med posameznimi leti, v celoti pa se bo skoraj v vseh šolskih regijah v naslednjih desetih letih število otrok s končano osnovnošolsko obveznostjo stalno zmanjševalo. Izjema je le novomeška regija, kjer se bo to število do leta 1975 v primeru z letošnjim letom dvignilo za 13,6%. (TABELA 8).

TABELA 8

ŠTEVILO MLADINE OD 6-15 LET PO LETIH STAROSTI IN PREDVIDENO ŠTEVILO UČENCEV, KI BODO KONČALI OSNOVNO ŠOLSKO OBVEZNOST V ŠOLSKIH LETIH 1965/66 do 1974/75.

Šolske regije		15	14	13	12	11	10	9	8	7	6 let	S k u p e
		1965/66	66/67	67/68	68/69	69/70	70/71	71/72	72/73	73/74	74/75	
Brežice-Krško *)	a	1252	1284	1243	1188	1181	1177	1210	1069	1130	1148	8931
	b	939	963	932	891	886	883	907	822	847	861	8931
Celje	a	3267	3402	3334	3282	3358	3360	3240	3059	3170	3206	24506 $\frac{1}{4}$
	b	2450	2551	2500	2462	2518	2520	2430	2294	2377	2404	
Jesenice	a	747	799	754	750	717	697	728	600	615	611	5262
	b	560	599	565	562	538	523	546	450	461	458	
Koper	a	2110	2098	2085	2076	2068	2011	1798	1761	1772	1703	14610
	b	1582	1573	1564	1557	1551	1508	1348	1321	1329	1277	
Kranj	a	1769	1688	1761	1617	1659	1726	1683	1643	1716	1757	12764
	b	1327	1266	1321	1213	1244	1294	1262	1232	1287	1318	
Ljubljana	a	6295	6229	6128	6126	6077	5818	5690	5553	5727	5877	44641
	b	4721	4673	4596	4594	4558	4363	4267	4165	4295	4408	
Maribor	a	4280	4355	4345	4351	4139	4062	3838	3697	3798	3767	30472
	b	3210	3266	3259	3263	3104	3046	2878	2773	2848	2825	
Murska Sobota	a	2741	2730	2593	2516	2486	2470	2334	2120	2151	1965	18381
	b	2056	2047	1945	1887	1864	1853	1752	1590	1613	1474	

TABELA 8 - nadaljevanje

Šolske regije		15 1965/66	14 66/67	13 67/68	12 68/69	11 69/70	10 70/71	9 71/72	8 72/73	7 73/74	6 let 74/75	Skupaj
Novo mesto	a)	1529	1655	1665	1635	1717	1625	1673	1618	1662	1738	
	b	1147	1241	1249	1226	1288	1219	1255	1212	1246	1303	12086
Nova Gorica	a	2204	2211	2131	2019	1987	1976	1786	1781	1840	1736	
	b	1653	1658	1598	1514	1490	1482	1339	1336	1380	1302	14752
Ptuj	a	1683	1748	1782	1777	1737	1798	1738	1604	1702	1592	
	b	1262	1311	1337	1333	1303	1349	1304	1203	1277	1194	12873
Ravne-Velenje	a	1594	1733	1751	1712	1682	1845	1680	1558	1525	1494	
	b	1195	1300	1313	1284	1262	1384	1260	1169	1144	1121	12432
Trbovlje	a	864	814	894	814	830	830	847	756	750	756	
	b	648	611	671	611	622	622	635	567	563	567	6117
SLOVENIJA	a	30335	30746	30466	29863	29638	29395	28245	26846	27558	27350	
	b	22750	23059	22850	22397	22228	22046	21183	20134	20668	20512	217827
	indeks	100	101,3	100,4	98,4	97,7	96,9	93,1	88,5	90,8	90,2	

a) Število mladine po letih starosti

b) Predvideno število učencev, ki bodo končali osnovno šolsko obveznost po 301. letih

III. EKONOMSKOGEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE ŠOLSKIH REGIJ

Slovenija je v svoji geografski strukturi, tako pokrajinski kot družbeno-geografski izredno raznolika. Osnovna karakteristika pokrajinske raznolikosti je intenzivna reliefna razčlenjenost, ki deli Slovenijo na večje število fiziognomske homogenih enot. Te enote, ki so bile in so deloma še danes med seboj več ali manj izolirane in prometno slabo povezane, so tvorile izhodišče mikro in makroregionalne delitve tudi v gospodarski rajonizaciji Slovenije. Z vse večjim in bolj dinamičnim ekonomskim razvojem, katerega važen člen je bilo izoblikovanje moderne prometne mreže, so se začele rušiti nekatere tradicionalne predstave o razdelitvi Slovenije. Z rastočo motorizacijo se je zlasti zmanjšal vpliv reliefa in s tem razbitost Slovenije na posamezne dele. To je imelo za posledico večje populacijsko in gospodarsko povezovanje med posameznimi regijami in oblikovanje novega tipa ekonomsko-geografskih regij.

Vzporedno z nastajanjem teh se je vršila tudi razmestitev negospodarskih dejavnosti, med njimi tudi šol II. stopnje, katerih sedanja mreža je v veliki meri odraz gospodarskega razvoja Slovenije po II. svetovni vojni. To nam potrjuje tudi mnoge sličnosti v poteku meja ekonomsko geografskih in šolskih regij, katerih nadaljnje oblikovanje so bo tudi v perspektivi vsekakor prilagajalo tendencam družbeno geografskega razvoja po posameznih gravitacijskih območjih Slovenije.

Skladno s to ugotovitvijo obsegajo šolske regije danes pogosto vrste priredno, včasih pa tudi gospodarsko dokaj heterogenih manjših ekonomsko geografskih enot ali mikroregij. Prirodni faktorji izstopajo še vedno predvsem v značilnostih agrarnega gospodarstva. Čeprav močno zmanjšan, je pogosto v ospredju prirodni faktor (relief pri prometu) in povečuje ali zmanjšuje celovitost prirodno razkosanih, a gospodarsko več ali manj homogenih gravitacijskih območij.

Regija Murska Sobota je naša najbolj panonska in agrarna pokrajina. Sestavlja jo pet manjših ekonomsko-geografskih enot: Zg. Goričko, Osrednje Prekmurje, Vzhodno Prekmurje, Radgonsko-kapelske gorice in Ljutomerske gorice. Prve tri karakterizira slabo produktivno kmetijstvo in splošno gospodarska

zaostalost zaradi dolge prometne osamljenosti tega predela Slovenije, kar je povzročilo tudi sezonsko izseljevanje. Slovenske Gorice pa so naše najbolj razvite vinogradniško področje, kjer so zasebno kmetijsko proizvodnjo marsikje nadomestila moderna združna vinogradniška posestva. Gospodarska središča so ostala šibka z izjemo Murske Sobotice, ki pa tudi nima posebno izražene splošne gravitacije.

R e g i j o P t u j sestavlja troje ekonomsko-geografskih enot: ptujška, ormoška in haloška. Tudi ta subpanonska pokrajina je agrarna, toda za razliko od mursko-soboške ima zelo intenzivno kmetijstvo. Bližina Maribora je tu zelo razmaknila družbeno kmetijsko proizvodnjo, ki ima značaj obmestnega kmetijstva, ki pa po produkciji presega potrebe Maribora. Ptuj v svojem razvoju stagnira in predstavlja le središče agrarne okolice s skromno razvito industrijo, ki poživilja gospodarske funkcije mesta. Sosednji industrijski center Kidričevo je prav tako bolj odraz gospodarskih komponent izven-ptujške regije in brez splošno gravitacijske moči. Vinogradniške Haloze so po odpravi velikih socialnih razlik med prebivalstvom doživele v agrarni proizvodnji, v katero je prav tako močno posegel družbeni sektor, bistven napredek.

R e g i j a M a r i b o r obsega šest manjših ekonomsko geografskih enot: Zapadne gorice, Maribor z obmestjem, Pohorsko Podravje, jugozah. Dravsko polje ter dve enoti Pohorskega predgorja. Skupna družbeno-geografska poteza za vse to področje je lega ob glavnih prometnih poteh ter bližina Maribora, najmočnejšega industrijskega središča Slovenije, ki ima v dravskih hidrocentralah potrebno energetska bazo. To je območje intenzivnega kmetijstva in razvoja vrste neagrarnih gospodarskih panog v Mariboru in okoliških mladih industrijskih centrih, ki jih je zajel urbanizacijski val, izhajajoč iz štajerske metropole. To velja predvsem za Sp. Dravsko dolino (Ruše, hidrocentrale) in Pohorsko podgorje z gospodarskim središčem v Slovenski Bistrici. Dokaj svojska enota je Pohorje, svet samotnih kmetij, gozdarstva in turizma. Mariborska šolska regija je lep primer po nekaterih prirodnih in gospodarskih specifičnostih razdrobljenega območja, ki pa ga dominantna vloga Maribora vendarle veže v eno samo ekonomsko-geografsko regijo.

R e g i j a R a v n e - V e l e n j e je s svojim

ruđerstvom, industrijo, gozdnim in planinsko-kmetijskim gospodarstvom samostojno gospodarsko središče Slovenije s z več močnimi gospodarskimi središči kot so Mežica, Ravne, Slovenjgradec, Šoštanj in Velenje, ki so poleg Dravograda središča manjših zaključenih ekonomsko-geografskih enot. Pomembna je tudi lastna energetska baza (Drava, lignit). Pri tvorbi te regije ni imelo toliko vloge močno gospodarsko in gravitacijsko središče, ampak prav gospodarska homogenost tega predela Slovenije.

R e g i j a C e l j e je gospodarsko dokaj raznolika in predvsem po nekaterih prirodnih potezah precej heterogena regija. A tu je še močnejše kot pri mariborski regiji kot faktor tvorbe ekonomske regije izstopila dominantna vloga Celja in združila v eno gospodarsko gravitacijsko območje šest več ali manj različnih gospodarskih enot: Zg. Savinjsko dolino z gozdnim in planinsko-agrarnim gospodarstvom ter šibko vlogo turizma; zahodni del Celjske kotline, kjer se vežeta visoko razvito specializirano kmetijstvo (hmeljarstvo) in v več gospodarskih središčih neodvisno od Celja razvita industrija; dalje območje Celjske kotline, ki neposredno gravitira k Celju z močno koncentracijo industrije in izvrstnim prometnim položajem; Savinjsko dolino v okviru Posavskega hribovja s samostojnim gospodarskim središčem v Laškem; vzhodno obrobje Celjske kotline s posredno, vendar še vedno izrazito gravitacijo k Celju, in Posotelje, gospodarsko najbolj šibko razviti predel celjske regije, prometno oddaljen in brez lastnih gospodarskih središč. Z izgradnjo obsovelske železnice se je okrepiła gravitacija v smeri brežiško-krškega gospodarskega območja in celo proti Zagrebu.

R e g i j a B r e ž i c e - K r š k o s tremi dokaj neizrazitimi ekonomsko-geografskimi enotami: sevniško, krško in brežiško, je podobno kot mursko-soboška in ptujaka ostala močno agrarna s potezami subpanonskega kmetijstva. Poleg številnejših gospodarskih središč druží ekonomsko-geografsko to območje prometni faktor zaradi položaja ob glavnih prometnih poteh, ki potekajo tukaj iz Osrednje Slovenije proti Zagrebu. Ta ima nekatere gravitacijske učinke tudi na to regijo.

R e g i j o N o v o m e s t o lahko v marsičem gospodarsko primerjamo z brežiško-krško. Agrarno gospodarstvo ima tu skoraj enak pomen, le da je njegova karakteristika zaradi

oslabljenih panonskih vplivov že precej modificirana. Novo mesto kot razvijajoče se gospodarsko osredje Dolenjske ima tu precej močnejši splošno gravitacijski pomen, vendar še vedno ne tako močan, da ne bi njegovi vplivi na mejah regije že znatno oslabele, zlasti v smeri proti Ljubljani. Obsega sedem ekonomsko-geografskih enot: spodnje Krško, novomeško, zgornjekrško in trebanjsko na Dolenjskem in tri v Beli Krajini, ki je v okviru novomeške regije dokaj svojsko gospodarsko območje, v preteklosti prometno izolirano in se šele sedaj intenzivno vključuje v gospodarsko gravitacijsko sfero Dolenjske. Šibka gospodarska središča Črnomelj in Metlika nista mogla oblikovati svoje samostojne regije.

R e g i j i T r b o v l j e dajejo glavno gospodarsko oznako rudarska središča Črnega revirja, Trbovlje, Zagorje in Hrastnik, ki obenem s spremljajočo industrijo tvorijo samostojno specifično ekonomsko geografsko regijo. V njeno gravitacijsko območje vdirajo zaradi šibkejših centralnih funkcij revirskih mest vplivi Celja in zlasti Ljubljane, kamor regija prvenstveno tudi teži. Poleg Črnega revirja spada k tej regiji še območje Radeč, pomembno zaradi prometnega vozlišča v Zidanem mostu.

R e g i j a L j u b l j a n a se širi po prirodno dokaj raznolikih območjih nizkega Dolenjskega krasa, visokih planot in polj Dolenjske in Notranjske ter Ljubljanske kotline. Vse te prirodne enote segajo še na območje sosednjih regij. Medtem ko tvori nizek Dolenjski kras eno najbolj siromašnih pokrajin Slovenije, razen v nekoliko bolj razvitem delu Osrednje Dolenjske, kjer so nastala tudi šibka gospodarska središča (Ivančna gorica, Grosuplje), pa pomenijo Visoke planote Dolenjske in Notranjske območje našega gozdnega bogastva. Zato je tu nastalo nekaj več gospodarskih središč, slonečih predvsem na lesni predelavi, ki sicer nimajo večjega vpliva na okolico, a pomenijo pomembne zaposlitvene centre neagrarnega prebivalstva (Borovnice, Vrhnika, Logatec, Rakek, Cerknica, Lož). Kmetijstvo je zaostalo in možno v največji meri le na kraških poljih. To območje izven neposrednega gospodarskega vpliva Ljubljane, a ob kočevski in primorski železnici ter cesti vendarle izrazito gravitira k Ljubljani.

Ljubljansko polje in Kamniško-bistriška ravnina z zelo razpredeno industrializacije in visoko ekonomsko razvitostjo sploh tvorita gospodarsko osredje ljubljanske regije in dejansko eno samo gospodarsko gravitacijsko enoto s središčem v Ljubljani. Številna in močna gospodarska središča (Medvođe, Domžale, Kamnik) zaradi tega niso mogla razviti širših lastnih vplivnih območij. K ljubljanski regiji štejemo tudi del Posavja z lokalnim gospodarskim središčem v Litiji. Ravninska okolica Ljubljane je tudi območje intenzivnega obmestnega kmetijstva tako privatnega kot družbenega sektorja, organiziranega v velikih zadrugah in kombinatih.

Regijo Kranj sestavljajo tri ekonomsko-geografske enote: škofjeloške, kranjska in tržiška s tremi močnimi industrijskimi središči, od katerih sta zlasti Škofja Loka in Kranj izrazita splošna gravitacijska centra. Tako vključuje kranjska regija tudi vzhodni del jeseniške ekonomske geografske regije, pa tudi na meji z ljubljanskim gospodarskim območjem je opaziti mnogo znakov prepletanja vplivov Kranja in Ljubljane, katerih gospodarski potencial se staplja v eno samo veliko gospodarsko celoto, znotraj katere je postavljanje regionalnih meja pravzaprav problematično ali celo nesmiselno. Na obrobju kranjske regije je opaziti mnoge znake povezanosti z gorskim svetom, bodisi gozdarstvom, planinskim agrarnim gospodarstvom ali turizmom, ki se uveljavlja deloma v predalpskem hribovju, še bolj pa v zahodnih Kamniških Alpah in Karavankah.

Regija Jesenice daje podobno kot trboveljski značaj samostojne, čeprav manjše ekonomske geografske regije, močno razvita specializirana industrijska panoga. Samostojnost te regije, ki vključuje vso dolino, Bohinj in Bled z goratim zaledjem, daje tudi precejšnja koncentracija prometa in turizem v Julijskih Alpah. Medtem ko je v Dolini pod vplivom industrije in turizma skromno agrarno gospodarstvo stopilo v ozadje, pa je v Bohinju deagrarnizacija počasnejša in je pomen planinskega agrarnega gospodarstva še vedno precejšen. Izrednega pomena za celotno območje jeseniške regije je gozdarstvo.

Regija Nova Gorica sestavljata v glavnem dve pokrajinski enoti, alpska in primorska, pridružuje pa se jima v manjši meri še predalpski in dinarsko-kraški svet visokih planot. Alpsko območje vključuje tri ekonomsko-geografske enote: bovško, kobariško in tolminsko. Nobena od teh nima ustreznega središča, ki bi gravitacijsko združevalo to fiziognomsko in gospodarsko homogeno območje, katerega karakteristike so alpsko kmetijstvo, slično Bohinju, lesno gospodarstvo, turizem ter po naravi nakazana glavna prometna linija po dolini Soče. Po dolini Idrije gravitira sem tudi gravitacijsko labilna gospodarska enota Notranjske okoli rudarskega središča Idrije. Primorski del goriške regije vključuje Brda, Vipavsko dolino in severozahodni del Krasa. Pripada pa ji tudi visoki Rob kraških planot. To so pokrajine specializiranega primorskega kmetijstva, gozdarstva na robu Visokega Krasa in industrije v treh glavnih gospodarskih središčih tega območja: Novi Gorici, Anzovem in Ajdovščini. Vloga Nove Gorice kot gravitacijskega središča vse njene regije še ni dosegla tiste stopnje, ki jo je imela nekoč Gorica. Odsotnost takega središča se pozna v vplivu nekaterih gravitacijskih silnic v smeri Ljubljane in Kopra. Ti vplivi se bodo z izgradnjo ceste Nova Gorica-Ljubljana v smeri republiškega središča gotovo še povečali.

Regija Koper tudi vključuje dve pokrajinsko in gospodarsko dokaj raznoliki območji: Primorsko ter Kras in kraške planote v zaledju. K prvemu štejemo Koprsko Primorje, k drugemu pa Kras in njegovo nadaljevanje proti jugovzhodu ter postojnsko, pivško in ilirsko-bistriško ekonomsko geografsko enoto v okviru kraških planot in polj. Gospodarsko uredje te regije je vsekakor Koprsko Primorje z živahnimi gospodarskimi središči in težiščem prometa. Neposredno zaledje Primorja je gospodarsko slabo razvite in tudi kmetijstvo v nazadovanju. Nasprotno imajo ekonomsko geografske enote kraških planot in polj, katerim smo vključili v to regijo, svoje več ali manj pomembna gospodarska središča (Sežana, Pivka, Postojna, Ilirska Bistrica), ki slone podobno kot sosednja v ljubljanski regiji predvsem na lesnem gospodarstvu. Še enkrat je poudariti njihovo nihanje v gravitaciji med Koprjem, Ljubljano in celo Reko (območje Ilirske Bistrice).

inv. št. 32

C

VIŠJE IN VISOKO ŠOLSTVO

1. Izhodišča in metode raziskave:

Pri raziskavi šolstva tretje stopnje, to je višjega in visokega šolstva je bilo potrebno zaradi obstoječih kvalitativnih razlik med tem in drugostopenjskim šolstvom izhajati iz nekaterih novih izhodišč in se oprijeti tudi drugačnih metod. Pri tem je bilo odločilno zlasti to, da je izobraževanje na tretji stopnji osredotočeno v glavnem le v dveh šolskih središčih, ki smo jih že pri analizi mreže šol druge stopnje mimo regionalnih označili tudi za glavni republiški šolski središči, to je v Ljubljani in Mariboru. Razen teh sta še dve oziroma tri šolska središča višjih in visokih šol, kar pa ne spremeni bistvene slike v prostorski razporeditvi in strukturi višje in visokošolskega izobraževanja.

Zaradi navedenega torej v tem primeru ni bilo potrebno pristopati najprej h klasifikaciji šolskih središč tretje stopnje, ker je ta že sama po sebi precej jasna. Prav tako se tu ne postavlja v takem smislu kot pri šolskih središčih druge stopnje vprašanje gravitacijskih območij oziroma regij. Ljubljana kot edino visokošolsko središče se v tem primeru še izraziteje izdvaja kot republiško šolsko središče z vplivom na območje celotne Slovenije in celo preko njenih meja. Nekoliko drugače je z Mariborom, ki kot višješolsko središče nima tako močnega vpliva, ki je vsekakor omejen v precej ožji regionalni okvir kot ga ima Ljubljana. V še večji meri velja to za preostala višješolska središča Slovenije, ki s po eno samo šolo, ki poleg tega vse obstojajo le krajši čas, itak niso mogle oblikovati svojih lastnih gravitacijskih območij s karakteristikami regije.

Tem večji poudarek je bil zato dan notranji strukturi visokošolskih središč glede na vpis študentov na posameznih vrstah, oddelkih in smereh višjih in visokih šol. Ta struktura je bila delno proučena razvojno, to je za obdobje zadnjih desetih let. Bilo je namreč predpostavljeno, da je struktura našega višje in visokega šolstva prav v tem obdobju zabeležila večje spremembe tako v svoji usmeritvi glede na vrste šol kot po številu študentov. Poleg širokega razmaha izobraževanja na tretji stopnji v starem visokošolskem središču v Ljubljani, je nastalo novo višješolsko

središče v Severni Sloveniji v Mariboru, ki je v kratkem razdobju nekaj let dobilo oblike, ki pomenijo zelo pomemben dejavnik tretjestopenjskega izobraževanja v Sloveniji.

Težišče raziskave višjega in visokega šolstva pa je na regionalnem in socialnem poreklu študentov teh šol. Regionalno poreklo študentov višjih in visokih šol v tem primeru ni bilo obravnavano zaradi ugotavljanja same gravitacije k posameznim šolskim središčem in določanja regionalnih meja, kot je bilo to pri šolah druge stopnje, ampak naj bi nam to odkrilo nekatere druge probleme izobraževanja prebivalstva na tretji stopnji, predvsem razlike v deležu študentov po posameznih predelih Slovenije in za obravnavanje s socialnogeografskega aspekta pomembno strukturo študentov po socialnem izvoru. Temu ustrezno je bilo po nekoliko drugačnih kriterijih izbrano tudi potrebno statistično gradivo. Podatki o številu vpisanih študentov v glavnem karakterizirajo le usmeritev na višjega in visokega šolstva, medtem ko je bilo za regionalno¹⁵socialno strukturo študentov uporabljeno osnovno statistično gradivo o številu diplomiranih slušateljev v zadnjih desetih letih. Treba je namreč upoštevati, da nam podatek o številu vpisanih študentov v nekem študijskem letu lahko služi le kot osnova za predstavitev strukture višjega in visokega šolstva v krajšem razdobju štirih ali petih let. Poleg tega nam delež študentov, ki se vsakokrat iz različnih razlogov niso mogli vpisati v naslednji semester - po približni oceni Zavoda za statistiko znaša ta okoli 15% vseh študentov - in še večji delež tistih, ki študija ne zaključijo z diplomom, zamegli dejansko sliko. Da bi se tako približali bolj objektivni predstavi strukturnih značilnosti višjega in visokega šolstva med drugim tudi profila kadrov, ki jih dajejo, so bili pri podrobni analizi upoštevani le diplomanti teh šol in sicer za obdobje 1958 - 1966, torej za skupaj devet let. Osnovno statistično gradivo, iz katerega je bilo mogoče povzeti potrebne podatke, se namreč hrani deset let, vendar za leto 1957 ni bilo več dostopno. Kljub temu predstavlja tudi obdobje devetih let zadostno zagotovilo za doseg želenih rezultatov. Dodati je, da v analizi niso bili upoštevani diplomanti prve stopnje fakultet, ker so ti, kot je razvidno iz statistične dokumentacije, skoraj v celoti nadaljevali študij na

drugi stopnji. Tako bi njihova vključitev pomenila odstopanje od točnosti podanih strukturnih elementov. Poleg tega pa se kljub ugotovitvam v preteklem obdobju, da nam je tak profil diplomantov potreben, stopnjevani študij ni uveljavil in skoraj na vseh fakultetah postopoma odstopajo od njega.

Otežujoče okolnost pri analizi višjega in visokega šolstva je predstavljala obdelava osnovnega statističnega gradiva. Glede na razpoložljiva sredstva je bila obdelava podatkov o vseh diplomantih po naseljih dokaj zamudna, čemur pa se ni dalo izogniti. Kartografski prikaz je bil poenostavljen v toliko, da pri regionalnem poreklu študentov oziroma diplomantov jemlje kot osnovno teritorialno enoto katastrsko občino, kar pa ne pomeni bistvenega odstopanja od zadane naloge. Nasprotno tak prikaz je omogočil bolj plastično upodobitev pojava. Pri prikazu socialnega izvora diplomantov pa je bila kot osnovna statistična enota izbrana občina in to iz dveh razlogov. Prvič, časovno ni bilo mogoče izvesti tudi v tem primeru obdelave po krajih, drugič pa bi bila kartografska ponazoritev tega pojava po naseljih in izdelava kart, ^{kar} je bila eno od glavnih sredstev za doseg dobljenih rezultatov raziskave, tehnično vsekakor nekoliko problematična.

Z ozirom na prvenstveni pomen obdelave in podajanja rezultatov po regijah se je proučitev višjih in visokih šol v tej fazi odprla na nekatere rezultate raziskave mreže šol druge stopnje, podane v drugem poglavju te razprave. Tu so mišljeni predvsem zaključki o šolskih regijah. Za razliko od regionalne analize mreže šol druge stopnje, so bile tu nekatere regije združene v smislu prvotnega predloga devetih temeljnih regionalnih izobraževalnih skupnosti. Glede na to, da so bile najmanj tri od regij, ki jih ta predlog ni upošteval že v omenjeni analizi šolskih regij druge stopnje označene kot dokaj vprašljive, in da nam tudi zmanjšano število regij lahko da povsem zadovoljivo sliko širše regionalne strukture opazovanih pojavov višjega in visokega šolstva, ni bilo pomisleka o ustreznosti uporabe omenjene regionalne delitve. Tudi pri kasnejšem povezanem obravnavanju posameznih elementov šolstva kot celovitega izobraževalnega procesa oziroma vloge in vpliva te negospodarske terciarne dejavnosti kot celote v našem družbenem življenju nam to ne bo onemogočalo medsebojnih primerjav.

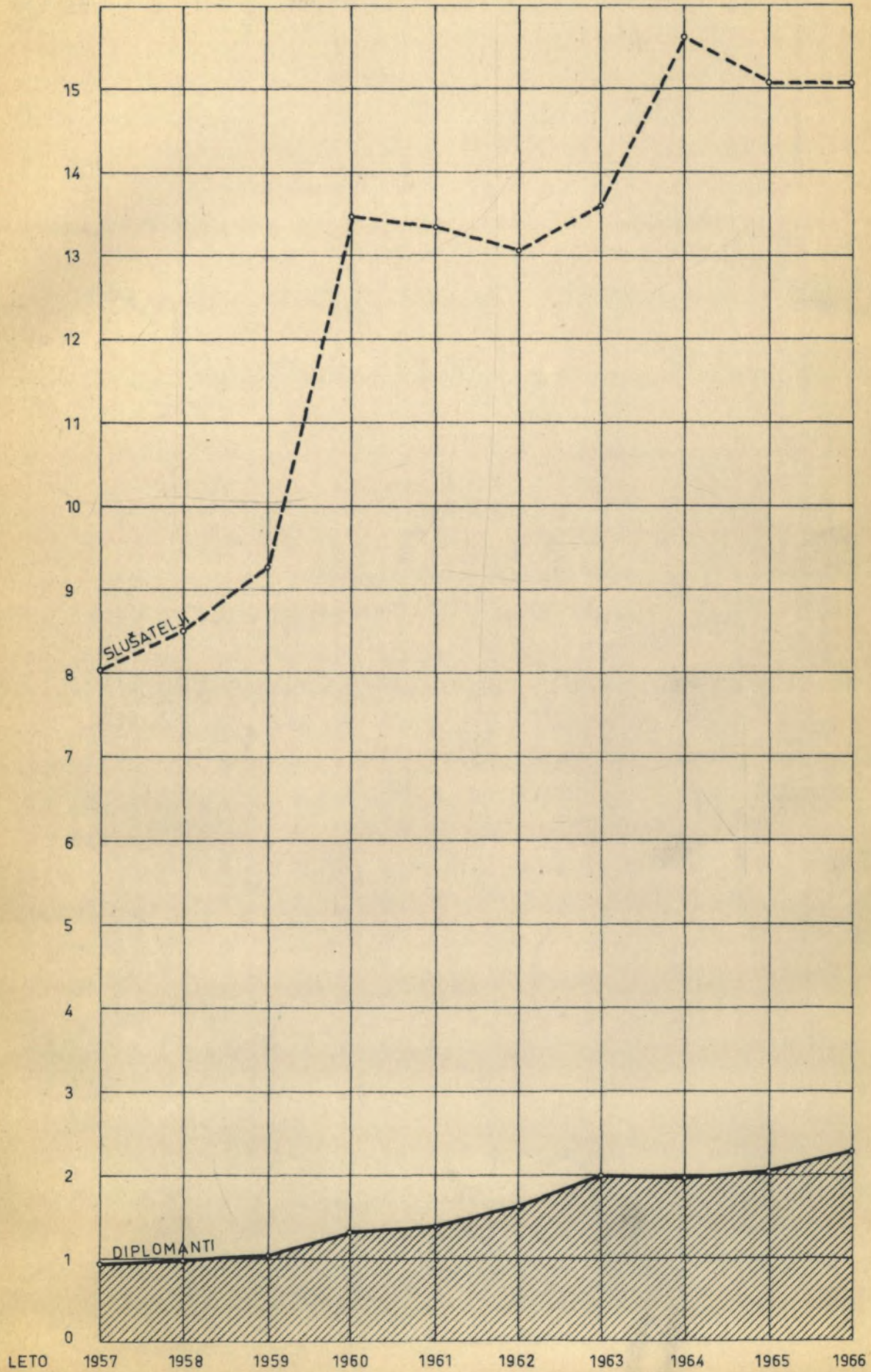
2. Struktura in razvoj višjega in visokega šolstva

Da bi dobili že na začetku vpogled v glavne značilnosti razvoja in usmeritve izobraževanja na tretji stopnji, to je na višjih in visokih šolah v Sloveniji, si najprej oglejmo podatke o številu vpisanih slušateljev po glavnih vrstah teh šol za obdobje zadnjih desetih let. Od študijskega leta 1957/58, ko je bilo v zimskem semestru vpisanih na vseh šolah 8.063 slušateljev pa do preteklega leta, ko se je v zimski semestru študijskega leta 1966/67 vpisalo 15.082 slušateljev, se je število povečalo za 87%. Ta malodane podvojitve števila slušateljev v navedenem razdobju je prav gotovo predvsem veren odraz našega dinamičnega gospodarskega razvoja sploh, katerega najbolj burne faze sovpadajo ravno s tem obdobjem. Kaj pomeni ta porast, nam pove primerjava z Zahodno Nemčijo, kjer se je število študentov od leta 1953 do 1960, torej tudi v času njene najbolj nagle gospodarske rasti, povečalo za 90%. Še bolj pa nam to ilustrira podatek, da sta v ZRN odpadla leta 1960 povprečno 2,2 študenta na 1000 prebivalcev /istega leta pri nas 8,5/ leta 1966 pa v Sloveniji 9,1 študent na 1000 prebivalcev. Ni torej čudno, da smo se celo v svetovnem merilu uvrstili med dežele z največjim relativnim deležem študentov višjih in visokih šol. Na eni strani torej naš gospodarski razvoj in težnja po vsklajevanju gospodarstva z izobraževanjem ter splošno dokazana zveza med izobraževanjem in gospodarskimi uspehi vsekakor opravičujejo širino "akademizacije" vseh slojev prebivalstva saj bo lahko tudi v bodočnosti ob vse hitrejšem spreminjanju socialno in ekonomskogeografskih procesov ter njihovi vedno večji kompliciranosti bolje uspevalo višje izobraženo prebivalstvo. Na drugi strani pa se zastavlja vprašanje, ki je bilo pri nas po začetku šolske ter družbene in gospodarske reforme sploh večkrat posteljeno, ali nismo šli pri razvoju višjega in visokega šolstva vendarle preko naših potreb in zlasti preko materialnih možnosti. Na to vprašanje bo potrebno vsekakor čimpreje odgovoriti in to predvsem z v zvezi z nalogo o prognozi potreb in razvoja kadrov, na katero bodo najlažje argumentirano odgovorili ekonomisti. Naloga prav gotovo ni lahke, zadeva pa enega bistvenih vprašanj razvoja šolstva v Sloveniji in bo treba kar najbolj nemudoma in od-

VPISANI SLUŠATELJI IN DIPLOMANTI VIŠJIH IN VISOKIH ŠOL (1957-1966)

ŠTEVILO V 1000

govorno pristopiti k njenemu reševanju ob pomoči in sodelovanju vseh zainteresiranih. Sedanje stanje v veliki meri otaja tudi dejstvo, da obstojajo prevelike razlike med številom vpisanih in številom diplomantov, kar občutno draži izobraževanje na višjih in visokih šolah ter ne daje pričakovanega rezultata glede na število slušateljev in materialna vlaganja. /Diagram 1/.

Tako visok porast števila slušateljev na višjih in visokih šolah gre predvsem na račun ustanovitve številnih višjih šol v letu 1960, ko se je vpis slušateljev delno tudi zaradi skokovitega porasta vpisa na fakultete, samo v enem letu povečal za 46%. V študijskem letu 1957/58 je bilo vpisanih na višjih šolah le 700 slušateljev, lansko leto pa se je na ve višje in visoke šole /Visoka politična šola, Visoka šola za telesno vzgojo in Pedagoška akademija - Maribor/ vpisalo nekaj več kot osemkrat toliko slušateljev, skupaj 6.412. Tako se je močno izpremenilo tudi razmerje med številom vpisanih slušateljev med glavnimi skupinami višjih in visokih šol. Leta 1957 je bilo od skupnega števila slušateljev vpisanih na fakultetah kar 88,2%, na višjih šolah 8,7% in na umetniških akademijah 3,1% vseh slušateljev. Že leta 1960 se je delež fakultetnih študentov zmanjšal na 65,3%, zato pa znatno povečal delež študentov višjih in visokih šol in sicer na 32,3%. V lanskem letu pa je bilo vpisanih na višjih šolah 35,4% vseh slušateljev, na visokih šolah 7,1%, na fakultetah le še 55,6% in na umetniških akademijah 1,9% vseh slušateljev. Pri tem je poudariti, da se je število vpisanih slušateljev na fakultetah po študijskem letu 1961/62, ko je doseglo maksimum, tudi absolutno zmanjšalo in v zadnjih štirih letih stagnira, medtem ko je število slušateljev na višjih in visokih šolah napredovalo vse do študijskega leta 1964/65. V zadnjih dveh letih pa po rahlem znižanju stagnira. Leta 1965 lahko torej smatramo nekako za čas, ko se je negla rast števila slušateljev višjih in visokih šol dokončno umirila in odtlej kaže splošne znake stagnacije. Tako gibanje števila slušateljev je bilo glede na hitro in dinamično rast v preteklih letih ter posledico gospodarske reforme vsekakor tudi pričakovati. Tako tudi v prihodnjih študijskih letih po vsem so- deč ni pričakovati kakih bistvenih sprememb v kapacitetah naših višjih in visokih šol z ozirom na število vpisanih slušateljev.

Razumljivo pa se to lahko zgodi ob eventuelnih globjih reformah njih posegih na področje tretjestopenjskega izobraževanja. Pri tem je mišljena predvsem razširitev omejitve vpisa na posamezne vrste šol ali nadaljnje ukinitve nekaterih višjih šol, kot je bil to primer z Višjo gospodinjsko šolo v Grobljah. Vendar za sedaj, kot kaže, ni pričakovati takih ukrepov, ki bi bili pred izdelavo potrebnih študij lahko preuranjeni ali celo škodljivi /TABELA 9/.

O sami strukturi višjih in visokih šol glede na posamezne vrste šol in oddelke v okviru že navedenih glavnih skupin šol nam bo nadalje podal seznam višjih in visokih šol, fakultet in umetniških akademij skupaj z njihovimi oddelki in številom vpisanih slušateljev v študijskem letu 1956/66. Ustrezni podatki o vpisu v zimski semester 1966/67 namreč na Zavodu za statistiko še niso dostopni in objavljeni. Ker so pri številu vpisanih slušateljev zastopani vsi letniki in ne samo prvi, najbrž ne bi prišlo do večjih razlik ob primerjavi podatkov med obeh študijskima letoma. Zato lahko smatramo, da nam nižje navedeni podatki dovolj jasno izpričujejo strukturo in usmeritev izobraževanja na višjih in visokih šolah.

V Sloveniji je 14 višjih šol z 33 oddelki. To stanje se ne izpremeni, če upoštevamo, da je bila Višja šola za gospodinjstvo v Grobljah letos ukinjena in da Pedagoško akademijo Maribor dejensko lahko prav tako štejemo za višjo šolo, čeprav so se vpisani slušatelji na tej šoli statistično formalno vodili pod visokošolske zavode. Šola namreč nima organiziranega pouka na drugi stopnji in zato tudi ne ustreznih visokošolskih diplomantov. V Mariboru so še Višja ekonomska komercialna šola s šestimi oddelki /zunanja trgovina, splošna komerciala, bančništvo, knjigovodstvo in finance, transport in zavarovanje ter turizem in gostinstvo/, Višja pravna šola, Višja tehniška šola s petimi oddelki /strojništvo, elektrotehnika, tekstilni, kemijski ter gradbeništvo in komunala/, Višja agronomska šola s tremi oddelki /vinarsko sadjarski, poljedelski in živinorejski/ in Višja stomatološka šola. V Ljubljani je Pedagoška akademija s štirimi oddelki /razredni pouk, predmetni pouk, defektologija in izobraževanje učiteljev strokovnih šol/, Višja upravna šola z dvema oddelkoma /splošni

VPISANI SLUŠATELJI VIŠJIH IN VISOKIH ŠOL /1957/58 - 1966/67/

Štud. leto	Vse šole		Višje šole		Visoke šole		Fakulteta		Umet. akademije											
	Vsi	% ženske %	Vsi	% ženske %	Vsi	% ženske %	Vsi	% ženske %	Vsi	% ženske %										
1957/58 št.	8063	100	2384	29,6	700	100	453	64,7	-	-	7116	100	1857	26,1	247	100	74	29,9		
%	100				8,7						88,2				3,1					
1958/59 št.	8757	100	2549	29,1	916	100	551	60,1	-	-	7568	100	1907	25,2	273	100	91	33,3		
%	100				10,5						86,4				3,1					
1959/60 št.	9252	100	2878	31,1	1808	100	837	46,3	-	-	7145	100	1944	27,2	299	100	97	32,4		
%	100				19,5						77,2				3,2					
1960/61 št.	13492	100	3893	28,8	4245	100	1293	30,4	103	100	16	15,5	8813	100	2466	28,0	331	100	118	35,6
%	100				31,5				0,8				65,3				2,4			
1961/62 št.	13324	100	4252	31,9	3254	100	1095	33,6	451	100	195	35,2	9269	100	2864	30,9	350	100	134	38,3
%	100				24,4				3,4				69,6				2,6			
1962/63 št.	13059	100	4382	33,5	3289	100	1211	36,8	897	100	374	38,7	8528	100	2678	31,4	345	100	119	34,5
%	100				25,2				6,9				65,3				2,6			
1963/64 št.	13889	100	4681	33,7	4086	100	1379	33,7	1133	100	442	39,0	8350	100	2759	33,0	320	100	101	31,6
%	100		29,4						8,1				60,1				2,3			
1964/65 št.	15665	100	5548	35,4	6089	100	2174	35,7	1085	100	454	41,8	8179	100	2820	34,5	312	100	100	32,0
%	100				38,9				6,9				52,2				2,0			
1965/66 št.	15082	100	5777	38,3	5401	100	2131	39,4	1039	100	426	41,0	8381	100	3120	37,2	291	100	100	34,4
%	100				35,8				6,8				55,5				1,9			
1966/67 št.	15082				5344				1068				8388				285			
%	100				35,4				7,1				55,6				1,9			

in statistični/, Višja lesnoindustrijska šola, Višja železniška tehniška šola in Višja šole za zdravstvene delavce s petimi oddelki /za medicinske sestre, fizioterapevte, delovne terapevte, rentgenske pomočnike in sanitarne tehnike/. Končno sta še Višja šola za organizacijo dela v Kranju s tremi oddelki /kadrovska dejavnost, organizacija dela in varnost pri delu/ ter Višja pomorska šola v Piranu z dvema oddelkoma /strojni in navtični/. Na vseh višjih šolah /upoštevana ni Pedagoška akademija Maribor, pač pa že ukinjena Višja gospodinjska šola v Grobljah/ je bil vpisan v študijskem letu 1965/66 5401 slušatelj, kar pomeni 35,8% vseh vpisanih slušateljev. Od tega 14,8% na ljubljanskih, 17,5% na mariborskih višjih šolah in ostalih 3,5% na istih šolah v Grobljah, Kranju in Piranu.

Med višjimi šolami je po številu vpisanih slušateljev na prvem mestu Višja tehniška šola iz Maribor^a z 21,4% na višjih šolah vpisanih slušateljev, sledijo pa ji Višja ekonomsko komercialna /18,7%, ljubljanska Pedagoška akademija /16,9%/ in druge, vendar s precej nižjimi deleži. Iz priložene tabele /TABELA 10/ je razvidna tudi usmeritev oziroma vpis po posameznih oddelkih višjih šol.

Na visokih šolah, kamor prištevamo, kot že navedeno, le tri šole, to je Visoko šolo za telesno kulturo in Visoko šolo za politične vede v Ljubljani ter Pedagoško akademijo v Mariboru, ki pa daje le diplomante prve stopnje, ustrezne profilu diplomanta višje šole, je bilo istega leta vpisanih 1039 slušateljev ali 6,9% vseh na višjih in visokih šolah vpisanih slušateljev. Od tega odpade na Pedagoško akademijo 4,1%, na ostali dve visoki šoli pa le po 1 - 2% vseh vpisanih slušateljev.

Na fakultetah je bilo vpisanih 8351 ali 55,4% vseh slušateljev, torej skoraj enako število kot leto dni kasneje v študijskem letu 1966/67. Po posameznih fakultetah je bil vpis takle: na Filozofski fakulteti s šestnajst oddelki /filozofija, sociologija, pedagogika, psihologija, zgodovina, zgodovina umetnosti, arheologija, etnologija, germanski jeziki in književnost, romanski jeziki in književnost, latinski in grški jezik, primerjalno jezikoslovje, svetovna književnost in literarna teorije, muzikologija in geografija/ je znašal delež vpisanih 18,1%, na Ekonomski

TABELA 10

VPISANI SLUŠATELJI VISOKIH IN VIŠJIH ŠOL PO VRSTAH ŠOL V ŠTUDIJSKEM
LETU 1965/66

	Štev.	%	% od skup. šol	% od vrste šol
FAKULTETE	8351	55,4	100	-
Filozofska fakulteta	1513	10,0	18,1	100
-oddelek za filozofijo	48	0,3	0,6	3,2
-oddelek za sociologijo	32	0,2	0,4	2,1
-oddelek za pedagogiko	56	0,4	0,7	3,7
-oddelek za psihologijo	259	1,7	3,1	17,1
-oddelek za zgodovino	77	0,5	0,9	5,1
-odd. za zgodovino umetnosti	60	0,4	0,7	4,0
-oddelek za arheologijo	24	0,1	0,3	1,6
-oddelek za etnologijo	25	1,2	0,3	1,6
-odd. za slovenske jezike in književnost	211	1,5	2,5	13,9
-odd. za romanske jezike in književnost	122	0,8	1,5	8,1
-odd. za germanske jez. in knj.	385	2,5	4,6	25,3
-odd. za latinski in grški jezik	3	0,0	0,0	0,2
-odd. za primerjalno jezikosl.	3	0,0	0,0	0,2
-odd. za svetovno književnost in literarno teorijo	59	0,4	0,7	3,9
-odd. za muzikologijo	25	0,2	0,3	1,7
-oddelek za geografijo	126	0,8	1,5	8,3
Ekonomska fakulteta Ljubljana	923	6,1	11,0	100
-enoten študij (1. letnik)	396	2,6	4,8	42,9
-ekonom. organiz. oddelek	385	2,6	4,6	41,7
-ekonomsko analitični odd.	118	0,8	1,4	12,8
-bančno, finančno-komunalni odd.	21	0,1	0,2	2,3
-zavarovalni oddelek	3	0,0	0,0	0,3
Pravna fakulteta Ljubljana	694	4,6	8,3	100
Fakulteta za strojništvo Ljublj.	711	4,8	8,5	100
Fakulteta za elektrotehniko Lj.	656	4,3	7,8	100
-enoten študij (1. letnik)	395	2,6	4,7	60,2
-oddelek za energetiko	130	0,8	1,5	19,9
-oddelek za elektroniko	131	0,9	1,6	19,9

TABELA 10 - nadaljevanje

	Štev.	%	% od skup. šol	% od vrste šol
Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, Ljubljana	694	4,6	8,3	100
-oddelek za arhitekturo	319	2,1	3,8	46,0
-oddelek za gradbeništvo	329	2,2	3,9	47,4
-geodetsko-komunalni oddelek	46	0,3	0,6	6,6
Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo - Ljubljana	1360	9,0	16,3	100
-matematično fizikalni odd.	225	1,5	2,7	16,5
-oddelek za montenistiko	216	1,4	2,6	15,9
-oddelek za kemijo	725	4,8	8,7	53,3
-odd.za tekstilno tehnologijo	194	1,3	2,3	14,3
Biotehniška fakulteta, Ljubljana	883	5,9	10,6	100
-agronomija	393	2,7	4,7	44,5
-gozdarstvo	162	1,1	2,0	18,3
-veterinarstvo	142	0,9	1,7	16,1
-biologija	186	1,2	2,2	21,1
Medicinska fakulteta Ljubljana	917	6,1	11,0	100
-splošna medicina	623	4,2	7,5	67,0
-stomatologija	294	1,9	3,5	33,0
UMETNIŠKE AKADEMIJE	291	1,9	100	-
Akademija za glasbo - Lj.	173	1,1	59,4	100
-oddelek za kompozicijo in dirigiranje	22	0,1	7,6	12,7
-oddelek za solopetje	13	0,1	4,5	7,5
-oddelek za klavir, orgle, harfo	40	0,3	13,7	23,1
-oddelek za godala	51	0,3	17,5	29,5
-odd.za pihala in trobila	47	0,3	16,1	27,2
Akademija za gledališče, radio in televizijo - Ljubljana	56	0,4	19,2	100
Akademija za likovno umetnost Lj.	62	0,4	21,3	100
S k u p a j :	15082	100	-	-

TABELA 10-nadaljevanje

	Štev.	%	% od skupnih šol	% od vr- ste šol
VIŠJE ŠOLE	5401	35,8	100	-
Pedagoška akademija Ljublj.	913	6,1	16,9	100
-oddelek za razredni pouk	85	0,6	1,6	9,3
-oddelek za predmetni pouk	581	3,8	10,7	63,6
-oddelek za defektologijo	155	1,0	2,9	17,0
-oddelek za izobraževanje učiteljev strokovnih šol	92	0,6	1,7	10,1
Višja upravna šola Ljubljana	460	3,0	8,5	100
-splošni oddelek	398	2,6	7,4	86,5
-statistični oddelek	62	0,4	1,1	13,5
Višja šola za socialne delavce Lj.	244	1,6	4,5	100
-oddelek za soc.delavce v družbenih službah	152	1,0	2,8	62,3
- " " " v gospodar.	55	0,4	1,0	22,5
- " " " v socialnem zaverovanju	37	0,2	0,7	15,2
Višja lesno industrijska šola Lj.	101	0,7	1,9	100
Višja železniška tehniška šola Lj.	61	0,4	1,1	100
Višja šola za zdravstvene del.Lj.	446	3,0	8,3	100
-oddelek za medicinske sestre	293	1,9	5,5	65,7
-odd.za fizioterapevte	43	0,3	0,8	9,6
-odd.za delovne terapevte	12	0,1	0,2	2,7
-odd.za rentgenske pomočnike	37	0,2	0,7	8,3
-odd.za sanitarne tehnike	61	0,5	1,1	13,7
Višja šola za organizacijo dela Kranj	321	2,1	5,9	100
-odd.za kadrovske dejavnost	94	0,6	1,7	29,3
-odd.za organizacijo dela	186	1,2	3,4	57,9
-odd.za varnost pri delu	41	0,3	0,8	12,8
Višja gospodinjska šola Groblje	57	0,4	1,1	100

TABELA 10 - nadaljevanje

	Štev.	%	% od skup. šol	% od vr-šol
Višja pomorska šola Piran	153	1,0	2,8	100
-strojni oddelek	69	0,4	1,3	45,1
-navtični oddelek	84	0,6	1,5	54,9
Višja ekonomsko komercialna šola Maribor	1009	6,7	18,7	100
-oddelek za zunanjo trgovino	195	1,3	3,6	19,3
-splošno komercialni oddel.	376	2,5	7,0	37,3
-odd.za turizem in gostinstvo	107	0,7	2,0	10,6
-oddelek za bančništvo	65	0,4	1,2	6,4
-odd.za knjigov.in finance	235	1,6	4,3	23,3
-odd.za transport in zavarov.	31	0,2	0,6	3,1
Višja pravna šola Maribor	203	1,3	3,8	100
Višja tehniška šola Maribor	1154	7,7	21,4	100
-oddelek za strojništvo	451	3,0	8,4	39,1
- " " elektrotehniko	288	1,9	5,3	24,9
-tekstilni oddelek	62	0,4	1,1	5,4
-kemijski oddelek	130	0,9	2,4	11,3
-oddel.za gradbeništvo in komunalno	223	1,5	4,2	19,3
Višja agronomska šola Maribor	137	0,9	2,5	100
-vinarsko sadjarski oddelek	55	0,4	1,0	40,2
-poljedelski oddelek	42	0,3	0,8	30,6
-živinorejski oddelek	40	0,2	0,7	29,2
Višja stomatološka šola Maribor	142	0,9	2,5	100
VISOKE ŠOLE	1039	6,9	100	-
Visoka šola za telesno kulturo Ljubljana	155	1,0	14,9	100
Visoka šola za politične vede Lj.	271	1,8	26,1	100
Pedagoška akademija Maribor	613	4,1	59,0	100
-oddelek za razredni pouk	86	0,6	8,3	14,0
-oddelek za predmetni pouk	527	3,5	50,7	86,0

fakulteti s petimi oddelki /enoten študij, ekonomsko organizacijski, ekonomsko analitični, bančno finančno komunalni in zavarovalni/ 6,1%, na Pravni fakulteti 4,6%, na Fakulteti za strojništvo 4,8%, na Fakulteti za elektrotehniko s tremi oddelki /enoten študij, energetika, elektronika/ 4,3%, na FAGG s tremi oddelki /arhitektura, gradbeništvo, geodezija in komunala/ 4,6%, na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo s štirimi oddelki /matematika, in fizika, montenistika, kemija in tekstilna tehnologija/ 9%, na Biotehniški fakulteti s štirimi oddelki /agronomija, gozdarstvo, veterinarstvo in biologija/ 5,9% in na Medicinski fakulteti z dvema oddelkoma /splošna medicina, stomatologija/ 6,2% vseh vpisanih slušateljev. Med naštetimi devetimi fakultetami s 37 oddelki po številu slušateljev na prvem mestu filozofska z 18,1%, na drugem fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, na tretjem oziroma četrtem ekonomska in medicinska fakulteta z 11%, na petem biotehniška z 10,6% in nato še ostale s po manj kot 10% od vseh na fakultetah vpisanih slušateljev.

Končno je bilo na umetniških akademijah vpisanih 1,9% vseh slušateljev, od tega 1,1% na Akademiji za glasbo s petimi oddelki /kompozicija in dirigiranje, solopetje, klavir-orgle-harfa, godala ter pihala in trobila/, 0,4% na Akademiji za gledališče, radio in televizijo ter prav toliko na Akademiji za likovno umetnost.

Ob upoštevanju tistih slušateljev, skupaj okoli 3000, ki niso imeli pogojev za vpis, bi bila usmeritev višjih in visokih šol oziroma razmerje med številom vpisanih po posameznih vrstah šol in oddelkih najbrž deloma spremenjeno. Prav zaradi tega pri nadaljnji analizi, kot že omenjeno, niso bili upoštevani slušatelji, ampak diplomanti vseh navedenih šol in sicer za obdobje 1958 - 1966.

3. D i p l o m a n t i v i š j i h i n v i s o k i h š o l p o v r s t a h š o l :

V devetletnem obdobju od leta 1958 do 1966 je diplomiralo na višjih šolah in na drugi stopnji vseh visokih šol skupaj 14.556 slušateljev. Od tega jih je bilo 8079 ali 55,5% moških in 6.477 ali 44,5% žensk. Na višjih in visokih šolah v Ljubljani, sem je

prišteta tudi ukinjena Višja gospodinjstva šola v Grobljah, je v tem času diplomiralo 12.196 slušateljev, kar pomeni 83,9% vseh diplomantov. Z mariborskih višjih in visokih šol je prišlo v istih letih 2235 ali 15,3% vseh diplomantov, v Kranju in Piranu pa je diplomiralo 29 /0,2%/, oziroma 96 /0,6%/ slušateljev. V tem številu so všteti tudi diplomanti iz drugih republik in inozemstva. Tudi brez teh ostane razmerje v številu diplomantov med navedenimi šolskimi središči nespremenjeno.

V obdobju 1958 - 1966 je diplomiralo samo na višjih šolah 5.037 slušateljev, kar pomeni 34,6% vseh diplomantov, na visokih šolah 193 ali 1,3%, na fakultetah 8881 ali 61,0% in na umetniških akademijah 445 slušateljev ali 3,0% vseh diplomantov. Primerjava med deleži vpisanih slušateljev v študijskem letu 1965/66 in deleži diplomiranih slušateljev v letih 1958-1966 po vrstah šol, ki je podrobno razvidna iz priložene tabele /TABELA 11/, nam daje vsekakor jasnejšo sliko profila kadra, ki ga dajejo naše višje in visoke šole. Tako vidimo, da je delež diplomantov višjih in šol nižji /za 5,3%/ kot bi to pričakovali po deležu vpisanih slušateljev na teh šolah. Enako je pri visokih šolah delež diplomiranih za 1,5% nižji od deleža vpisanih. Nasprotno je pri fakultetah in akademijah delež diplomiranih slušateljev od skupnega števila diplomantov večji od ustreznega deleža vpisanih slušateljev in sicer pri fakultetah za 5,6% in umetniških akademijah za 1,1%. Ker nekaj višjih in dve visoki šoli niso obstojale ves opazovani čas, nam daje taka podrobnejša primerjava večjo vrednost in pomen predvsem pri fakultetah. Na vseh fakultetah razen na filozofski in ekonomski, kjer je delež diplomiranih za 2,2% oziroma 0,8% nižji od ustreznega deleža vpisanih, je odstotek diplomiranih višji od odstotka vpisanih. To pomeni, da je na teh fakultetah število slušateljev, ki uspešno zaključijo študij, večji kot na drugih šolah. Razlike pa obstojajo seveda tudi med posameznimi oddelki fakultet.

Navedeni podatki nam dajejo le nekaj glavnih ozhak strukture diplomantov glede na število in profil kadra brez namena poglobljanja v to problematiko, ki je sicer eno osrednjih vprašanj našega višjega in visokega šolstva, vendar bolj področje raziskav drugih strok, zaradi česar na tem mestu ni obravnavano podrobneje. Navedli bi le še podatek, ki po svoje ilustrira izobraževanje na

TABELA 11

DIPLOMANTI VISOKIH IN VIŠJIH ŠOL /1958-1966/ PO VRSTAH ŠOL

	Število	%	% vpisanih 1965/66
VIŠJE ŠOLE	5037	34,6	39,9
Pedagoška akademija * 1)	856	5,9	10,2
Višja upravna šola	507	3,5	3,0
Višja šola za socialne delavce	293	2,0	1,6
Višja lesno industrijska šola	36	0,2	0,7
Višja železniška tehniška	85	0,6	0,4
Višja šola za zdravstvene delavce	925	6,3	3,0
Višja šola za telesno vzgojo * 2)	74	0,5	-
Višja šola za organizacijo dela	30	0,2	2,1
Višja gospodinjska šola	242	1,7	0,4
Višja pomorska šola	99	0,7	1,0
Višja ekonomsko komercialna šola	853	5,9	6,7
Višja pravna šola	238	1,6	1,3
Višja tehniška šola	432	3,0	7,7
Višja agronomska šola	242	1,7	0,9
Višja stomatološka šola	125	0,8	0,9
VISOKE ŠOLE	193	1,3	2,8
Visoka šola za telesno kulturo	89	0,6	1,0
Visoka šola za politične vede	104	0,7	1,8
Pedagoška akademija Maribor *	-	-	-
FAKULTETE	8881	61,0	55,4
Filozofska fakulteta	1137	7,8	10,0
Ekonomska fakulteta	769	5,3	6,1
Pravne fakulteta	880	6,0	4,6
Fakulteta za strojništvo	883	6,1	4,8
Fakulteta za elektrotehniko	791	5,4	4,3
Fakulteta za arhit., gradb. in geod.	1073	7,3	4,6
arhitektura	494	3,4	2,1
gradbeništvo	473	3,2	2,2
geodezija	106	0,7	0,3

TABELA 11 - nadaljevanje

	Število	%	% vpisanih 1965/66
Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo	1429	9,9	9,0
matematika in fizika	181	1,3	1,5
montanistika	404	2,8	1,4
kemija	602	4,1	4,8
tekstilna tehnologija	242	1,7	1,3
Biotehniška fakulteta	1017	7,0	5,9
agronomija	413	2,8	2,7
gozdarstvo	363	2,5	1,1
veterinarstvo	94	0,6	0,9
biologija	141	1,0	1,2
živil.teh.oddelek	6	0,1	-
Medicinska fakulteta	902	6,2	6,1
splošna medicinska	638	4,4	4,2
stomatologija	264	1,8	1,9
UMETNIŠKE AKADEMIJE	445	3,0	1,9
Akademija za glasbo	307	2,1	1,1
Akademija za gledališče, radio te- lev.in film	47	0,3	0,4
Akademija za likovno umetnost	91	0,6	0,4
skupaj vse šole	14556	100	100

*) Prišteti tudi diplomanti I.stopnje Pedagoške akademije Maribor

*) Spremenjena v visoko šolo, zadnji diplomanti 1.1965

tretji stopnji in daje vsekakor razlog za ugodnejše napovedi o nadaljnem razvoju in uspehih tega področja šolstva. Medtem ko se je vpis na višje in visoke šole povečal, kot že navedeno, v opazovanem razdobju za 87%, pa je število diplomantov v istem času porastlo za 141%, kar pomeni, da se stanje glede števila slušateljev, ki uspešno končajo študij, vendarle znatno izboljšuje. Zlasti ugodno je to, da se ta odstotek povečuje tudi v zadnjih dveh študijskih letih, ko število vpisanih slušateljev rahlo naziaduje oziroma stagnira.

4. D i p l o m a n t i v i š j i h i n v i s o k i h š o l p o k r a j u s t a l n e g a b i v a n j a :

S tem in naslednjim poglavjem, ki obravnava socialni izvor diplomantov višjih in visokih šol, se lotevamo jedrnih problemov raziskave. Ti so v glavnem zajeti v proučitvi regionalne strukture in značilnosti prebivalstva, ki se izobrazuje na tretji stopnji. Problema regionalnega /po kraju bivanja/ in socialnega porekla slušateljev višjih in visokih šol se v zadnjem času pogosto omenjata, zato bodo nekateri zaključki analize prav gotovo lahko koristno vodilo pri vsestranski osvetlitvi problema in eventualnih ukrepnih odgovornih oblastnih in strokovnih organov. Poleg tega bo obravnava po šolskih regijah kasneje, ko bodo rezultati analiz elementov šolstva kot terciarne dejavnosti obravnavani povezano v kompleksu našega sistema izobraževanja, omogočala enotna metodološka izhodišča pri nadaljnjih raziskavah.

Na slovenskih višjih in visokih šolah je v letih 1958 do 1966 diplomiral 13101 slušatelj iz Slovenije. To pomeni točno 90% vseh diplomantov. 1.385 ali 9,6% diplomantov je bilo iz drugih republik in 70 ali 0,4% iz inozemstva. Za ilustracijo naj navedemo, da je bilo v študijskem letu 1965/66 med vpisenimi 85,4% slušateljev, ki stalno bivajo v Sloveniji,

Ze uvedoma so bili označeni razlogi, zaradi katerih pri obravnavanju diplomantov po kraju stalnega ^{bivališča} ~~vpiva~~ ne pride v poštev ugotavljanje gravitacijskih območij šolskih središč. Zato bodo nekateri rezultati proučevanja regionalnega porekla diplomantov podani po šolskih regijah, določenih pri analizi mreže

šol druge stopnje in po delni modifikaciji pri sestavi predloga o temeljnih regionalnih izobraževalnih skupnostih. Pred tem pa naj bo podanih nekaj splošnih in značilnih ugotovitev o regionalnem poreklu diplomantov.

Podatki, ki bodo odslej navedeni, se nanašajo samo na diplomante, ki so v statistični list ob zaključku študija navedli kot kraj oziroma republiko stalnega bivanja Slovenijo. Ker smo kraj stalnega bivanja diplomantov predstavili kartografsko po katastrskih občinah, naj najprej navedemo, da so bili v obdobju 1958-1966 zabeleženi diplomanti iz 1357 katastrskih občin, to je iz več kot polovice /52,3%/vseh katastrskih občin v Sloveniji. Iz tega lahko utemeljeno sklepamo, da so diplomanti v opazovanem obdobju s teritorija, ki zavzema okoli polovico Slovenije. Seveda obstojajo med območji, iz katerih so diplomanti velike razlike glede njihovega števila oziroma gostote. Najbolje je mogoče to razbrati iz priložene karte "Diplomanti višjih in visokih šol po kraju stalnega bivanja" /KARTA 5/. Iz diagrama pogostosti na isti karti je tudi mogoče razbrati, koliko oziroma kako so razširjene katastrske občine z določenim številom diplomantov. V Sloveniji je največ katastrskih občin, ki so dale v opazovanem obdobju enega /644 k.o./, dva /288/, tri /124/ ali štiri /73/ diplomante. Teh je skupaj 83,2%, pri čemer niso upoštevane katastrske občine, ki v tem obdobju niso dale nobenega diplomanta. S pet, šest, sedem in osem diplomanti je še več kot po deset katastrskih občin /skupaj 8%. Katastrske občine z večjim številom diplomantov v obdobju 1958-1966 pa so zelo maloštevilne in se v nobenem primeru ne javljajo več kot desetkrat, večinoma celo manj kot petkrat. Prav je, da si zato te katastrske občine oziroma kraje ogledamo поблиže, saj je iz njih kar 10519 ali 80,3% vseh diplomantov.

Med kraji, ki so dali več kot 200 diplomantov, je nekaj naših največjih mest, ki imajo funkcijo makro in mezoregionalnih središč Slovenije in so bila nazadnje pred ukinitvijo okrajev tudi okrajna upravna središča. To so Ljubljana /4174 diplomantov/, Maribor /1482/, Celje /507/, Kranj /311/ in Novo mesto /203/. Podatek, da je dalo samo teh pet mest dobro polovico /50,9%/ vseh diplomantov, nam zgovorno potrjuje domnevo, da nadaljuje s študijem na višjih in visokih šolah predvsem mladina večjih in ,kot

bomo videli kasneje, tudi vseh manjših mest in mestnih naselij. Če upoštevamo širše območje mesta, to je še obmestna naselja, ki so že postala sestavni del mesta, kot smo to označili na karti, potem je delež naštetih petih mest še nekaj večji /52,6%. Gleđano s stališča širšega območja mesta je tako samo Ljubljana dala 4306 ali skoraj tretjino vseh diplomantov v opazovanem obdobju.

101 do 200 diplomantov je bilo iz Murske Sobote, Ptuj, Trbovelj, Jesenic, Nove Gorice in Kopra. Tudi ta mesta se ne uvrščajo slučajno v to skupino. Kot se spominjamo, predstavljajo poleg naštetih prvih petih vsa regiotvorni tip večstransko usmerjenega šolskega središča in so kot taka središča šolskih regij. Med njimi ni le Raven, Velenja, Brežic in Krškega, katera pa smo itak spoznali kot neizrazita regiotvorna šolska središča, ki vsako za sebe ne morejo oblikovati lastnih regij, ampak le v smislu medsebojnega dopolnjevanja.

Med mesti, ki so dala 51 do 100 diplomantov, je še nadaljnjih šestnajst slovenskih malih mest, to se pravi takih, z manj kot 10.000 prebivalci. Večina njih pa so močna industrijska središča ali nosilci drugih pomembnih funkcij, tako na primer Škofja Loka, Kamnik, Domžale, Velenje, Slovenska Bistrica, Vrhnika, Postojna, Piran idr. Zadnje večje skupino z 31 do 50 diplomanti pa sestavljajo še skoraj vsa preostala slovenska mesta z izjemo devetih, med katerimi so večji del taka s šibkimi mestnimi funkcijami kot Višnja gora, Kostanjevica, Sevnica in Radeče. Zanimivo pa je, da so v tej skupini tudi trije nekdanji trgi oziroma urbanizirane vasi, Ribnica, Ruše in Grosuplje.

Vsi v navedenih skupinah zajeti kraji so dali skupaj 9444 diplomantov, kar je 72,1% vseh diplomiranih slušateljev v zadnjih devetih letih. Preostalih 27,9% to je 3657 diplomantov pa, lahko rečemo, odpade na slovensko podeželje, v okvir katerega spadajo seveda tudi še nekatera urbanizirana naselja. To je vsekakor zelo neugodno razmerje, ki ga nam potrđi tale izračun. Leta 1961 je živel v krajih, iz katerih je 9444 diplomantov le okoli 514 tisoč prebivalcev, kar pomeni, da odpade 18,4 študenta na 1000 prebivalcev. Za vse ostalo območje Slovenije pa znaša ta koeficient le 3,4! Ni dvoma, da bo treba imeti v prihodnosti ta

element stalno pred očmi in poiskati možnosti za bistveno izboljšanje ugotovljenega stanja. To se nam kaže v posebno negativni luči še posebno tedaj, če pomislimo, da podatek o številu mestnega prebivalstva ne kaže prave slike urbanizacije Slovenije in jo celo prikriva. Znano je, da so procesi urbanizacije posegli globoko tudi na naše podeželje. Zato je to nesorazmerje v številu diplomantov med mesti in podeželjem tem večje.

Sedaj, ko so nam poznana nekatera izhodišča, si lahko ogledamo regionalno poreklo diplomantov višjih in visokih šol z ozirom na šolske regije oziroma devet temeljnih regionalnih izobraževalnih skupnosti. Največ diplomantov sta dali ljubljanska regija s trboveljsko in mariborska regija s ptujsko in sicer 5710 oziroma 2201. Nad 1000 diplomantov je še v celjski z brežiško-krško regijo ^{/1480/} in v kranjski z jeseniško regijo /1035/. Nad 500 diplomantov je po regionalnem poreklu iz novogoriške /651/, koprške /629/ in murskosoboške /522/ regije, do 500 diplomantov pa sta dali novomeška /500/ in ravenska /355/ regija. V poprečju odpadeta v Sloveniji 8,2 diplomanta na 1000 prebivalcev. V glavnem so vse regije pod tem poprečjem, to pa zaradi visokega koeficienta v ljubljanski regiji, kjer znaša ta 14,1. Na drugem in tretjem mestu sta kranjska in mariborska regija s 7,7 diplomantov na 1000 prebivalcev. 5,9 je ta koeficient v novogoriški regiji, 5,8 pa v koprski, novomeški in ravenski regiji. Najmanj diplomantov na 1000 prebivalcev je v celjski in murskosoboški regiji, 5,3 oziroma 4,1. /TABELA 12/.

Navedeni koeficienti kažejo, da je regionalno poreklo študentov glede na širša regionalna območja šolskih regij razmeroma ugodno, saj z izjemo ljubljanske regije, kar pa je z ozirom na samo Ljubljano in močno koncentracijo prebivalstva v tem delu Slovenije tudi razumljivo, med posameznimi regijami ne nastopajo večje razlike. Z nižjimi koeficienti se izdvajajo območja, za katera smo že pri regionalni analizi mreže šol druge stopnje ugotovili, da kažejo nekatere skupne značilnosti glede gospodarske in demogeografske strukture prebivalstva.

Še bolj podrobna proučitev porekla diplomantov glede na kraj stalnega bivanja je mogoča iz podatkov o številu diplomantov po

DIPLOMANTI VISOKIH IN VIŠJIH ŠOL /1958 - 1966/ PO REGIJAH IN
SOCIALNEM IZVORU

Regija:	A*)	B	C	D	E	Skupaj
Celje	242 16,3	149 10,1	79 5,3	726 49,0	284 19,2	1480 100
Koper	133 21,1	76 12,1	27 4,3	283 45,0	110 17,5	629 100
Kranj	135 12,8	146 13,9	65 6,2	408 38,7	299 28,4	1053 100
Ljubljana	479 8,4	478 8,4	299 5,2	3038 53,2	1416 24,8	5710 100
Maribor	227 10,3	221 10,0	102 4,6	1263 57,4	388 17,6	2201 100
Murska Sobota	162 31,0	31 5,9	18 3,4	248 47,5	63 12,1	522 100
Nova Gorica	137 21,0	86 13,2	36 5,5	245 37,6	147 22,6	651 100
Novo mesto	134 26,8	34 6,8	28 5,6	202 40,4	102 20,4	500 100
Ravne	62 17,5	60 16,9	15 4,2	119 33,5	99 27,9	355 100
S k u p a j :	1711 13,1	1281 9,8	669 5,1	6532 49,8	2908 22,2	13101 100

*) A kmečki
B delavski
C obrtniški
D uslužbenski
E diplomanti iz družin upokojencev
in ostalih

občinah, ki nam jih poleg drugega daje TABELA 14 na koncu elaborata. Prav tako pa seveda karti 5 in 6. Na karti 5 je prikazano poreklo vseh diplomantov po kraju stalnega bivanja ne glede na to, v katerem šolskem središču so diplomirali. Karta 6 pa nam prikazuje samo diplomante mariborskih višjih šol. Iz slednje je razvidno, da se vpisuje na mariborske višje šole sicer mladina iz cele Slovenije, vendar nam razlike v številu diplomantov med posameznimi regijami kažejo, da ima Maribor kot višješolsko središče vendarle predvsem značaj regionalnega višješolskega središča za Severno Slovenijo, Savinjsko, Posotelje in delno Spodnje Posavje. 1103 ali 53,3% vseh diplomantov mariborskih višjih šol je iz mariborske in ptujske regije. Iz murskosoboške in ravenske regije jih je 170 oziroma 96. Skupaj odpade torej na širšo Severnoslovensko regijo skoraj dve tretjini /66,6%/ vseh diplomantov na mariborskih višjih šolah. Celjska regija skupaj z brežiško-krško je udeležena z 306 diplomanti ali 14,8%. Z vseh ostalih območij pa je diplomiralo v Mariboru na višjih šolah 393 slušateljev ali 19,1%, torej skoraj ena petina vseh mariborskih diplomantov.

5. D i p l o m a n t i v i š j i h i n v i s o k i h š o l p o s o c i a l n e m i z v o r u :

Zaradi pomanjkljivosti oziroma neenakih kriterijev pri vodenju statistike o socialnem poreklu slušateljev in diplomantov višjih in visokih šol ni bilo mogoče obdelati socialne strukture diplomantov tako, da bi nam na najbolj zadovoljiv način predstavil ta element regionalne strukture. Zato je bilo izdvojenih le pet glavnih skupin diplomantov glede na socialni izvor in sicer: kmečki, delavski, obrtniški, uslužbenski in diplomanti iz družin upokojujencev in ostalih. Zlasti uslužbensko kategorijo bi bilo potrebno podrobneje razčleniti, ker zajema zelo široko področje poklicev oziroma dejavnosti. Vendar to, kot rečeno, ni bilo mogoče, ker več let tudi statistika te kategorije socialnega izvora ni drugače prikazovala, v zadnjem času pa tudi pomanjkljivo. V zadnjem letu¹⁹⁶⁸ celo obdelavo tega elementa statistike izobraževanja na višjih in visokih šolah sploh opustila. V takem položaju nam bodo največ povedali podatki o kmečkem, delavskem in

obrtniškem poreklu diplomantov, medtem ko za ostale velja navedeni pridržek.

Socialna struktura je bila razen po navedenih skupinah, predstavljena seveda tudi po občinah in šolskih regijah, da bi kolikor mogoče поблиže osvetlili regionalno strukturo, ki kaže precej zanimivih posebnosti. Pojav smo upodobili tudi kartografsko in sicer za vsako skupino socialnega izvora na posebni karti, da bi tako kljub omenjenim pomanjkljivostim statističnega gradiva lahko prišli do željenih zaključkov.

Od skupnega števila diplomantov iz Slovenije jih je 1711 ali 13,1% kmečkega socialnega porekla, 1281 ali 9,8% diplomantov je po socialnem izvoru iz družin delavcev, 669 ali 5,1% je obrtniškega socialnega porekla, 6532 ali 49,8% uslužbenskega, 2908 ali 22,2% diplomantov višjih in visokih šol v letih 1958-1966 pa je bilo iz družin upokojujencev, gospodinj in drugih. Oglejmo si sedaj takoj razlike v socialnem izvoru diplomantov po posameznih predelih Slovenije za vsako skupino posebej. /TABELA 12 IN 14/.

Glede na svoj delež zavzemajo diplomanti kmečkega socialnega izvora s 13,3% tretje mesto, vendar je ta odstotek ponekod precej višji. Tako je kar 12 občin v Sloveniji, kjer je nad 30% diplomantov kmečkega porekla. To so občine Murska Sobota, Lendava, Lenart, kjer je s 61,3% ta delež daleč največji, dalje Ormož, Brežice, Šantjur pri Celju, Mozirje, Črnomelj, Metlika, Ribnica, Grosuplje in občina Sežana. Poleg teh je še 33 občin, v katerih je delež diplomantov kmečkega socialnega izvora nad poprečkom za Slovenijo, ter le 5 občin z deležem do 5%: Piran, Jesenice, Velenje ter mestni območji Ljubljane in Maribora. To jasno kaže, da dajejo kmečke družine relativno veliko število diplomantov višjih in visokih šol, in kar je še pomembnejše, da so ti razmeroma enakomerno porazdeljeni po vsem območju Slovenije. Izstopajo le območja, kjer je še vedno večje število kmečkega prebivalstva. To lepo kažejo podatki po regijah. Pod poprečkom za Slovenijo je delež diplomantov kmečkega porekla v ljubljanski /8,4%/, kranjski /12,8%/ in mariborski /10,3%/ regiji. Najvišji je v murskosoboški /31,0%/, zelo visok pa še ve novomeški /26,8%/, novogoriški /21,0%/ in koprski /21,1%/ regiji.

Nekoliko preseneča glede na še vedno visok odstotek kmečkega prebivalstva razmeroma nizek delež diplomantov kmečkega porekla v celjski regiji, nasprotno pa je ta razmeroma visok v koprski, ki po številu kmečkega prebivalstva ne sega nad poprečje za Slovenijo. Medtem ko gre nizek odstotek diplomantov kmečkega socialnega izvora pri ljubljanski in mariborski regiji predvsem na račun obeh mestnih regionalnih središč, saj je zaledje zlasti pri Mariboru še vedno precej agrarno, pa je to pri kranjski regiji posledica močne urbaniziranosti celotnega severnega dela Ljubljanske kotline. /KARTA 7/.

Če smo rekli, da so diplomanti kmečkega porekla razmeroma enakomerno razporejeni po vsej Sloveniji, potem to velja še znatno bolj za diplomante iz delavskih družin. Njihov delež v celoti je nekajnižji in sicer 9,8%. Kar 40, to je dve tretjini vseh občin je z deležem, ki se ne razlikuje za več kot 5% od navedenega. Sedem občin /Lenart, Ljutomer, Ormož, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Brežice, Črnomelj/ ima do 5% diplomantov delavskega porekla. Z deležem 15-20% je 11 občin, nad 20% diplomantov delavskega socialnega izvora pa je le v občinah Ravne, Izola in Jesenice, v kateri je z 27,9% daleč najvišji. Zaradi tega tudi med regijami ni velikih razlik za razliko od regionalne strukture pri diplomantih kmečkega izvora, pri katerih se te v odvisnosti od števila kmečkega prebivalstva vendarle pojavljajo bolj opazno. Pod poprečkom za Slovenijo sta zlasti regiji Murška Sobota /5,9%/ in Novo mesto /6,8%/, torej regiji, ki sta imeli nasprotno največ diplomantov kmečkega porekla. Vsekakor je zanimivo, da je v ljubljanski regiji le 8,4% diplomantov delavskega porekla, kar je toliko kot pri skupini s kmečkim socialnim izvorom. V sami Ljubljani je le 7% diplomantov iz vrst delavskih družin! Omeniti je tudi relativno visoko urbanizirani občini Domžale in Kamnik, kjer se ta odstotek prav tako ne povzpne nad popreček za Slovenijo. V večini ostalih regij je precej enak in se giblje v mejah od 0,2 - 4,1% nad poprečkom. Nekoliko izstopa le regija Ravne s 16,9% diplomantov delavskega porekla. Če pogledamo Slovenijo kot celoto, izstopata predvsem dva na kartografskem prikazu lepo vidna dela. Prvi zapadno od črte sever-jug, ki poteka skozi SŠ Ljubljano. V tem delu je z eno samo izjemo /občina Piran/ delež diplomantov delavskega porekla povsod

nad poprečjem. In drugi del vzhodno od te črte, kjer je delež v veliki večini občin pod poprečjem za Slovenijo. /KARTA 8/.

Z ozirom na nizek delež diplomantov obrtniškega porekla, ki znaša v poprečju za Slovenijo 5,1%, v glavnem ne more biti govora o kakih večjih razlikah med posameznimi občinami oziroma predeli Slovenije. Opazujoč drobne razlike pa nam število diplomantov iz vrst obrtniških družin daje vendarle dokaj pestro sliko. Z deležem 0-2% diplomantov obrtniškega porekla je 6 občin, z deležem 2-4% 13 občin, z deležem 4-6% 20 občin, z deležem 6-8% 11 občin, z deležem 8-10% 5 občin, nad 10% diplomantov obrtniškega porekla pa je v 6 občinah.

Gledano po šolskih regijah je največ diplomantov iz te skupine socialnega izvora v Osrednji Sloveniji: v kranjski, Ljubljanski in novomeški regiji, dalje v novogoriški regiji in v celjski. V ostalih, to je v vseh severnoslovenskih regijah in v koprski regiji pa je njihov delež manjši, po poprečkom za Slovenijo. Kot regiji z najvišjim deležem diplomantov obrtniškega porekla se izdvajata kranjska /6,2%/ in novomeška /5,6%/ regija. V teh dveh regijah je tudi pet od šestih občin, ki imajo nad 10% diplomantov iz obrtniških družin. To so občine Metlika, Kočevje, Ribnica, Ljubljana-Bežigrad /brez mestnega dela/ in Tržič. Šesta je občina Litija. /KARTA 9/.

Velike razlike med posameznimi, zlasti manjšimi območji, nastopajo pri diplomantih, ki so uslužbenskega socialnega izvora. Poprečje za celotno Slovenijo je pri teh 49,8%. Najbolj razširjena sta kategoriji občin z deležem diplomantov uslužbenskega porekla 40-50% /24 občin/ in 30-40% /20 občin/. Preostala tretjina občin se uvršča v nižji ali višji dve kategoriji. Do 30% diplomantov iz družin uslužbencev je v občini Lenart, Ravne na Koroškem, Metlika, Črnomelj, Ribnica, Ljubljana-Bežigrad /brez mestnega dela/, Tržič in Ajdovščina. Najmanj, 16,2% jih je v občini Ribnica. Nad 50% diplomantov uslužbenskega porekla je v občinah Ljutomer, združenih občinah Maribor, Ptuj, Velenje, Celje, Laško, v občini Piran in seveda v obeh največjih mestnih središčih v Ljubljani in Mariboru, ki sta izločena posebej. Največ diplomantov tega socialnega izvora je v občinah Piran /72,6%/ in Velenje /60,6%/ ter v Mariboru /62,2%/. Glede na omenjene velike razlike v deležih med posameznimi občinami se ponovno zavedamo, da bi nam

podrobnejša diferenciacija skupine uslužbenskega porekla, to je diplomantov, ki izhajajo iz družin, katerih starši so zaposleni v glavnem v terciarnih dejavnostih, prinesla marsikatero zanimivo ugotovitev v smislu socialnogeografskih oznak izobraževanja na višjih in visokih šolah. Med šolskimi regijami sta na prvih dveh mestih po deležu diplomantov uslužbenskega porekla mariborska /57,4%/ in ljubljanska /53,2%/ regija. Od 40 do 49%, torej pod poprečkom za Slovenijo, je teh diplomantov v celjski, koprski, murskosoboški in novomeški regiji. Še manjši je njihov delež v kranjski, novogoriški in ravenski regiji. Slednja ima najmanj, to je 33,5% diplomantov, katerih socialni izvor je uslužbenki. /KARTA 10/.

Diplomanti iz družin upokojencev in ostalih bi morali biti uvrščeni pravzaprav med prve štiri obravnavane skupine socialnega porekla. Vendar razpoložljivi podatki na statističnih listih diplomantov višjih in visokih šol to niso omogočali. Tako je bila ta skupina izdvojena bolj zaradi dopolnitve oziroma omogočitve celokupne predstave podatkov o socialni strukturi diplomantov. Navedemo naj le, da zhaša poprečni delež diplomantov iz družin upokojencev in ostalih, kjer so štete tudi gospodinje in diplomanti, ki so se v času študija vzdrževali sami /brez navedbe poklica staršev/, 22,2% , in da je višji samo ljubljanski /maksimum 24,8%/, kranjski in ravenski regiji. Najnižji je delež diplomantov iz družin upokojencev in ostalih v murskosoboški regiji in sicer 12,1% /KARTA 11/.

Analiza diplomantov po socialnem izvoru in regijah je pokazala, da obstojajo med posameznimi slovenskimi predeli v tem oziru večje ali manjše razlike, izviraajoče predvsem iz gospodarskih pa tudi historično geografskih prilik. Le težko bi socialno strukturo diplomantov tolmačili z enotnih stališč za širša območja. Večje razlike smo lahko opazili že na območju ene same regije, kaj šele na teritoriju večjih regij, pa čeprav sosednih. Če bi že iskali nekatere sličnosti med poedinimi regijami z ozirom na socialno poreklo njihovih diplomantov, potem bi najlaže našli te med celjsko in ravensko regijo, kjer je razmerje med kmečkim poreklom diplomantov na eni strani ter delavskim in obrtniškim na drugi dokaj uravnovešeno s skromno prevlado enih ali drugih; dalje med koprsko in novogoriško, kjer je to razmerje še vedno razme-

roma uravnovešeno, vendar je delež diplomantov kmečkega porekla od skupnega števila diplomantov v regiji precej višji in v obeh primerih v korist prvih, to je kmečkih; dalje je precej sličnosti med novomeško in murskosoboško regijo, v katerih je nesorazmerje med kmečkimi diplomanti ter delavsko-obrtniškimi zelo veliko, delež prvih je zelo visok, drugih pa zelo nizek; končno bi lahko potegnili paralelo tudi med mariborsko in ljubljansko regijo, kjer je razmerje med obema navedenima skupinama dokaj uravnovešeno, vendar v korist diplomantov delavsko-obrtniškega porekla, ker je delež diplomantov kmečkega socialnega izvora izredno nizek.

Bolj podrobna analiza socialnega porekla diplomantov bi bila mogoča v okviru posameznih regij ob obdelavi zbranega statističnega gradiva po naseljih in ob dobrem poznavanju in upoštevanju lokalnih gospodarskih in demogeografskih prilik. Zaradi časovne in materialne omejitve tega v tej fazi raziskav ni bilo mogoče izpeljati.

6. D i p l o m a n t i v i š j i h i n v i s o k i h š o l p o s p o l u i n š t i p e n d i r a n j u :

Od obeh kszavcev, med katerima je prvi demogeografski, drugi pa socialnogeografski, se zlasti slednji vse pogosteje omenja v zvezi s problematiko šolskega izobraževanja na višjih in visokih šolah. Tudi ta dva elementa sta bila obdelana za diplomirane slušatelje v zadnjih devetih letih in naj z nekaj splošnimi ugotovitvami dopolnita sliko šolstva tretje stopnje. /TABELA 13 in 15/

Iz števila vpisanih slušateljev /Tabela 9/ je bilo razvidno, da se je v letih 1957-1965 vpisale na višje in visoke blizu tretjina /32,8%/ žensk. Med diplomiranimi slušatelji pa je bilo v obdobju 1958 - 1966 4772 ali 36,4% diplomantk. To pomeni, da so ženske nekoliko uspešnejše v študiju ne glede na to, da je bilo na visokih šolah, to je predvsem fakultetah, vpisano nekoliko nižje število žensk, kot to kaže navedeni odstotek za vse šole. V istem obdobju je diplomiralo 8329 ali 63,6% moških. Ta odstotek je višji v 37 občinah, v ostalih 24 občinah razen v eni pa je nižji od povprečka za Slovenijo. Manj kot ena četrtnina je med diplomiranimi slušatelji žensk v občinah Cerknica, Lendava, Metlika, kjer^{ih} je najmanj.

TABELA 13

DIPLOMANTI VIŠJIH IN VISOKIH ŠOL /1958-1966/ PO REGIJAH, SPOLU IN ŠTIPENDIRANJU

Regija		moški	ženske	Skupaj	S štipen- dijske	Brez štipe- ndijske	Skupaj
Celje	št.	957	523	1480	877	603	1480
	%	64,7	35,3	100	59,3	40,7	100
Koper	št.	428	201	629	346	283	629
	%	68,1	31,9	100	55,0	45,0	100
Kranj	št.	694	359	1053	664	389	1053
	%	65,9	34,1	100	63,1	36,9	100
Ljubljana	št.	3559	2151	5710	2781	2929	5710
	%	62,3	37,7	100	48,7	51,3	100
Maribor	št.	1393	808	2201	1065	1136	2201
	%	63,3	36,7	100	48,4	51,6	100
M.Sobota	št.	364	158	522	297	225	522
	%	69,7	30,3	100	56,9	43,1	100
N.Gorica	št.	417	234	651	465	186	651
	%	64,1	35,9	100	71,4	28,6	100
Novo mesto	št.	311	189	500	323	177	500
	%	62,2	37,8	100	64,6	35,4	100
Ravne	št.	206	149	355	239	116	355
	%	58,0	42,0	100	67,3	32,7	100
		8329	4772	13101	7057	6044	13101
		63,6	36,4	100	53,9	46,1	100

10,5% in v občini Ormož. Več na višjih in visokih šolah diplomiranih žensk kot moških je le v občini Tolmin /52,6%/. Sicer pa ta delež samo še v desetih občinah preseže 40%. Na območju šolskih regij je največ žensk med diplomanti v ravenski regiji in sicer 42%. Pri vseh ostalih regijah se ta odstotek giblje med 30,3% pri murskosoboški regiji do 37,8 pri novomeški.

Znano je, da v zadnjih letih vedno manj študentov prejema v času študija štipendije. Tako je bilo leta 1962 med študenti še 37% štipendistov, leta 1964 se je ta odstotek zmanjšal na 30%, lani ob vpisu v zimski semester 1966/67 pa je prejemale štipendijo samo še 23,3% redno vpisanih slušateljev višjih in visokih šol. Seveda je po posameznih šolah in oddelkih število štipendistov zelo različno, vendar pa le v treh primerih preseže 40% vpisanih slušateljev. Pri diplomiranih slušateljih so ti odstotki nekaj višji, to pa zato, ker je upoštevano daljše razdobje od leta 1958 naprej, ko je bilo število štipendistov še višje, drugič pa zato, ker so se diplomanti ob zaključku študija navedli kot štipendisti tudi, če so prejemale štipendijo le krajši čas v teku svojega študija. Po teh podatkih je bilo štipendiranih v Sloveniji 53,9% diplomantov /7057/. V 35 občinah je prejemale štipendije celo več kot 60% vseh diplomantov. Le v 6 občinah je bilo 40-50% štipendistov in v nobeni pod 40%. Med diplomanti po šolskih regijah je bilo največ štipendistov v novogoriški regiji in sicer 71,4%. Od 63,1 do 67,3% štipendistov je bilo v kranjski, novomeški in ravenski regiji, 55 do 59,3% pa v koprski, murskosoboški in celjski regiji. Najmanj štipendistov, nekaj nad 48% sta imeli mariborska in ljubljanska regija.

7. Z a k l j u č n e m i s l i i n s p o z n a n j a

Nagel razvoj tretjestopenjskega izobraževanja, zlasti v obdobju zadnjih desetih let, je tako kvalitativno kot kvantitativno menjal številne elemente v strukturi te negospodarske terciarne dejavnosti. V Ljubljani je razen razširitve fakultativne dejavnosti z uvedbo nekaterih novih oddelkov, nastal tudi nov tip višjih šol. Med na slednjimi so nekatere že prerasle v visoke šole. Maribor, regionalno in gospodarsko središče Severne Slovenije, se je razvil v povsem nov center izobraževanja na višjih šolah. V razmeroma kratkem času so nastale številne višje šole. Kader s teh šol se zadovoljuje le potrebe negospodarskih in gospodarskih služb mariborskega makroregionalnega območja, ampak odteka v manjši meri po vsej Sloveniji pa tudi v druge republike. Poleg tega so bile v tem času ustanovljene še tri višje šole v Piranu, Kranju in Grobljah, to je v krajih, ki sicer nimajo obeležja višješolskega središča kot je na primer Maribor.

V zvezi z organizacijo sistema izobraževanja na tretjestopenjskih šolah je v zadnjem času poživljena diskusija o razširjenosti in načinu študija na višjih in visokih šolah. Prvi problem zadeva vprašanje o ustreznosti oziroma neustreznosti obstoja dveh visokošolskih središč v Sloveniji, drugi pa se nanaša na vprašanje stopnjevanega študija na višjih in visokih šolah. Obe vprašanji sta pravzaprav povezani in jih bo treba reševati skupaj. Izhajati moramo namreč iz spoznanja, da so problemi fakultet, akademij, visokih in višjih šol skupni tako kot je enoten ves izobraževalni sistem. Zatorej ne bi bilo koristno in prav, da o obstoju posameznih višjih in visokih šol ali celo o nadaljnjem obstoju celotnega šolskega središča tretjestopenjskega izobraževanja razpravljamo na način, ki ne upošteva kompleksnega gledanja. Ta razprava v okviru geografskih raziskav ni mogla dati popolnega odgovora na vprašanje, ki je mnogo širše. Lahko pa rečemo, da nekateri geografski dejavniki kot dosežena stopnja in usmeritev gospodarskega razvoja, značilnosti splošne gravitacije in oblikovanja širših regij, razporeditev in struktura prebivalstva ter ne nazadnje povezovanje izobraževanja z gospodarstvom in širše družbeno dejavnostjo, opravičujejo nadaljnji obstoj dveh

takih šolskih središč. To vsakdanja praksa v marsičem tudi potrjuje. Odprto ostane bolj vprašanje, kako čim bolj uskladiti profil in število kadra glede na stvarne potrebe in ga obenem spraviti v takšen racionalni okvir, ki bo ustrezal principom naše družbene in gospodarske reforme. Reforma našega višjega in visokega šolstva je le del tega procesa. Izvršiti je bo t potrebno postopno in predvsem vsestransko utemeljeno, saj bi pre nagljeni ukrepi lahko le škodovali na tem občutljivem področju našega izobraževanja.

Ne glede na nasprotujoča mnenja, ki izhajajo pogosto iz povsem različnih ali še ne dovolj razčiščenih načel o našem tretjestopenjskem izobraževanju, se kaže osnovna struktura višjih in visokih šol sama na sebi in razporeditev teh šol ustrežna. Več vprašanj, ki zadevajo neposredneje tudi področje geografije, se odpira ob kapacitetah višjih in visokih šol glede na število vpisanih in diplomiranih slušateljev ter njihovo regionalno poreklo. Potrebe našega povejnega družbenega razvoja, uvajanje novih smeri in oddelkov na obstoječih ter ustanavljanje novih višjih in visokih šol ter ne nazadnje ugodni materialni pogoji za študij, so bili razlogi, ki so istočasno izdatno povečali tudi število slušateljev. Navedene številke /2. poglavje/ nam dokaj zgovorno osvetljujejo trenutno stanje. Ne bi se ustavljali ob dinamiki števila slušateljev, ki se je v zadnjih desetih letih skoraj podvojilo, saj tako stopnjo rasti beležimo v vseh deželah s hitrim gospodarskim razvojem in s pravilno oceno o vlogi in pomenu ustreznega deleža prebivalstva z višjo ali visoko izobrazbo. Bolj osupljiv je podatek o 907 vpisanih slušateljih na 100.000 prebivalcev /leta 1966/ in temu ustrezno tudi visoko število diplomantov kljub precejšnjemu osipanju /914 na 100.000 preb. v obdobju 1958-1966/. Ne bi se smeli pre nagliti z zaključkom, da je to število ekstremno visoko in temu ustrezno z administrativnimi ^{merami} /omejati v naslednjih letih vpis na višje in visoke šole. Take tendence so se letos pred vpisom v zimski semester 1967/68 že pojavile, vendar so bile povsem pravilno zavrnjene, kot povsem neustrezen način reševanja tega problema. Najbolj očitno se kažejo posledice velikega števila slušateljev oziroma diplomantov v težavah pri zaposlovanju mladih strokovnjakov. To dejstvo, dalje negotovost glede nadaljnega

obstoja in statusa nekaterih višjih šol, predvsem v Mariboru ter oteženi materialni pogoji študija zaradi stalnega zmanjševanja deleža štipendistov, so razlogi, ki sami po sebi preprečujejo nadaljnji porast števila slušateljev. Tega v zadnjih letih celo rahlo znižujejo. Vsekakor lahko, ob predvideni stagnaciji števila vpisanih slušateljev v naslednjih nekaj letih, ob povečanju odstotka slušateljev, ki uspešno zaključijo študij, dvigu kvalitete in znižanju stroškov ter ne nazadnje tudi ob postopnem povečevanju prostih delovnih mest, kar bi moralo slediti kot pozitivni učinek reformnih procesov, sklepamo, da bo naše višje in visoko šolstvo v sedanji strukturi dobilo vsestransko utemeljitev. Ni pa seveda s tem rečeno, da ne bodo potrebne nekatere korekture v smislu razširitve ali zožitve dejavnosti višjih in visokih šol. Popolno negiranje racionalnih principov gospodarjenja in ekonomskih možnosti tudi v tej veji negospodarskih panog bi namreč prej škodilo kot koristilo izpolnjevanju njenih tako pomembnih funkcij.

Drugo pomembno vprašanje, ki zadeva slušatelje višjih in visokih šol, je njihovo regionalno poreklo. Nekateri podatki kažejo na to, da se ta stalno slabša. Čeprav v okviru te razprave ni bilo mogoče zajeti vsega obsežnega gradiva tako, da bi se s tem pojavom lahko поблиže seznanili tudi razvojno, nam že izvršena analiza glede tega ^{nudi} dovolj jasno sliko. Ta pa nizekor ni ugodna in tu bodo najni ukrepi, da bi se v bodoče izboljšalo regionalno poreklo slušateljev višjih in visokih šol. Do tega zaključka niti nismo prišli na osnovi izračuna gostote diplomiranih slušateljev po posameznih področjih Slovenije oziroma regijah kot celotah, ta je razmeroma enakomerna, ampak na osnovi dejstva, da nekaj manj kot polovica Slovenije v opazovanem času ni dala nobenega diplomanta. Ti so v veliki večini najprej iz nekaj velikih regionalnih središč, teh je nekaj nad polovico vseh diplomantov. Ena petina diplomiranih slušateljev je iz ostalih pomembnejših gospodarskih središč. Le dobra četrtnina jih odpade na slovensko podeželje izven mest. 1840 diplomantov na 100.000 prebivalcev, kolikor znaša ta gostota na območju slovenskih mest, nasproti 340 diplomantom na 100.000 prebivalcev, kolikor je na preostalem območju Slovenije izven

mest, je očitvidno zelo nugodno razmerje, ki ga bo treba v bodoče vsaj delno spremeriti.

Med pokrajinami, ki se izdvajajo zaradi majhnega števila slušateljv oziroma diplomantov višjih in visokih šol, so predvsem take s slabšo gospodarsko razvitostjo in splošnim zaostajanjem v razvoju. To so na primer na Primorskem nekateri ^{notranji} deli slovenska Istre, Brkini in del Krasa; dalje obsežni predeli Visokih kraških planot, Notranjske in Dolenjskega Krasa. Zanimivo je, da moramo kljub bližini Ljubljane ter razmeroma ugodnim gospodarskim prilikam sem prišteti tudi velik del Škofjeloško-Cerkljanskega in Posavskega hribovja. Več takih območij z malim številom diplomantov ali sploh brez njih je v Posotelju ter na teritoriju naših suppanonskih pokrajin, v Halozah, v Slovenskih Goricah in na Goričkem. Dokaj neenakomerno so razporejeni diplomanti višjih in visokih šol po regionalnem poreklu iz Savinjskega. Tu je zlasti malo diplomantov s severnega obrobja Celjske kotline in nekaterih predelov Savinjske doline v okviru Posavskega hribovja. Končno je bilo nizko število diplomantov zabeleženih tudi v Zgornji Šaleški in Zgornji Mislinjski dolini ter ponekod v Mežiški dolini in v Pohorskem Podravju. Medtem ko je na območju ljubljanske in mariborske šolske regije kljub številnejšim območjem z majhnim številom diplomiranih slušateljv zaradi obeh mest njihovo poprečno število glede na število prebivalstva v regiji še vedno dokaj visoko, pa se to pri ostalih regijah odraža v večjem negativnem odstopenju od poprečka za celotno Slovenijo. Izjema je kranjska šolska regija, ki se uvršča v isto skupino kot mariborska. V njej so namreč skoraj povsod in v večjem številu diplomanti po regionalnem poreklu tudi iz širših obmestnih območij.

Analiza socialnega porekla diplomantov višjih in visokih šol nam z ozirom na obeležje statističnega gradiva ni mogla dati odgovora na vsa zastavljena vprašanja. Razdelitev diplomantov v pet skupin glede na njihov socialni izvor ter opazovanje njihovega medsebojnega razmerja pa nam vendarle odkriva precej značilnosti v strukturi in razporeditvi slušateljv po socialnem poreklu. Predvsem nas je zanimalo, kako so udeležene posamezne skupine diplomantov glede na strukturo aktivnega prebivalstva po panogah dejavnosti oziroma, kako slednja vpliva na socialno poreklo slušateljv višjih in visokih šol. Žal so ugotovitve v tej smeri na osnovi izvedenih analiz možne predvsem pri slu-

šateljih kmečkega socialnega porekla in do neke mere delavskega in obrtniškega. Skupina uslužbenskega socialnega porekla pa je preširoka, da bi mogli izvršiti ustrezne primerjave s številom prebivalstva posameznih panog dejavnosti. V Sloveniji je bilo v celoti zajetih v primarni dejavnosti, to je v kmetijstvu in gozdarstvu 32,5% aktivnega prebivalstva. Delež diplomantov kmečkega socialnega porekla v letih 1958-1966 pa je znašal 13,1%. Koliko to pomeni, nam bo boljše pokazala primerjava med posameznimi šolskimi regijami. Relativno največ diplomantov kmečkega porekla glede na število kmečkega prebivalstva je iz koprške in ravenske regije, čeprav ti dve ne spadata med naša izrazita kmetijska območja in tudi delež diplomantov kmečkega socialnega izvora ni med najvišjimi v Sloveniji. Prav malo ostaja relativni delež diplomantov iz kmečkih družin v odnosu do kmečkega prebivalstva v novogoriški in ljubljanski šolski regiji. V slednji je namreč pri 13,8% kmečkega prebivalstva delež diplomantov ne kmečkega socialnega porekla, kar 8,4%. To seveda ne preseneča, saj imajo kmečke družine na območju ljubljanskega gravitacijskega območja vsekakor boljše pogoje za šolanje svoje mladine na višjih in visokih šolah, kot ga imajo iste iz drugih regionalnih območij. K regijam, kjer je udeleženosť diplomantov kmečkega socialnega izvora glede na število prebivalstva, zaposlenega v kmetijski dejavnosti, še razmeroma ugodna, lahko prištejemo še jeseniško-kranjsko, novomeško in murskosoboško šolsko regijo. Kljub visokemu deležu kmečkega prebivalstva v celjski regiji, je udeleženosť kmečke mladine, ki se izobrazuje na višjih in visokih šolah, pod poprečjem za Slovenijo. Zanimivo je končno, da daje mariborska šolska regija v odnosu do njenega kmečkega prebivalstva najmanjše število diplomantov kmečkega socialnega porekla. Na 43,6% aktivnega kmečkega prebivalstva znaša delež diplomantov kmečkega socialnega porekla namreč samo 10,3%. To vsekakor preseneča predvsem glede na to, da je Maribor že postal močno višješolsko središče. Zato si bo treba prizadevati v tej kakor tudi v celjski šolski regiji za spremembo strukture diplomantov po socialnem poreklu in sicer v smislu večjega vključevanja mladine iz kmečkih družin v izobraževanje na višjih in visokih šolah.

V poprečju za vso Slovenijo je ne glede na nižje število diplomantov delavskega od števila diplomantov kmečkega porekla

udeleženosť prvih z ozirom na število delavskega prebivalstva prav tolikšna kot pri diplomantih kmečkega socialnega porekla. Znatno višja od poprečka za Slovenijo je ta v murskosoboški in novogoriški regiji. Nekoliko nižji, a precej izenačen je delež diplomantov delavskega socialnega porekla v odnošaju do števila delavskega prebivalstva v celjski, koprski, mariborski, novomeški in ravenski regiji. Najnižja pa sta ta dva deleža v kranjski in ljubljanski regiji. Kot smo pri diplomantih kmečkega socialnega izvora zaradi njihove dokaj nizke udeleženosťi posebej izdvojili mariborsko regijo, tako moramo pri diplomantih delavskega socialnega porekla to storiti z ljubljansko regijo. V tej regiji je namreč pri 36,8% delavskega prebivalstva delež diplomantov iz delavskih družin le 8,4%. V naših najbolj urbaniziranih območjih Slovenije z najvišjim številom industrijskega prebivalstva je torej diplomantov delavskega izvora najmanj! To nam sezeda narekuje, da skušamo v bodoče pritegniti oziroma omogočiti čim večjemu številu mladine iz delavskih družin študij na višjih in visokih šolah.

Če se še enkrat ozremo na udeleženosť diplomantov prvih dveh socialnih skupin v odnošaju do ustreznega števila prebivalstva iste dejavnosti, potem moramo težiti za povečanjem števila slušateljev iz kmečkih vrst v tehle regijah: mariborsko-ptujski, celjsko-brežiško-krški, murskosoboški, novogoriški in novomeški. Nasprotno pa bi bilo potrebno razširiti študij na višjih in visokih šolah med mladino delavskega porekla na območju regij Kranj-Jesenice, Ljubljana-Trbovlje, Koper in Ravne, torej v številnih naših industrijsko in gospodarsko najbolj razvitih območjih.

Glede na dokaj izenačen delež obrtnega prebivalstva med vsemi obravnavanimi šolskimi regijami in prav tako izenačene deleže diplomiranih slušateljev obrtniškega socialnega porekla od skupnega števila diplomantov, tu med posameznimi regijami skoraj ni bistvenih razlik. Število diplomantov obrtnega porekla v odnošaju do obrtniškega prebivalstva je med navedenimi socialnimi skupinami najbolj ugodno in zatorej kakršnekoli spremembe v socialni strukturi te skupine niso potrebne.

Ostalih dveh skupin, uslužbenske in diplomantov iz družin

upokojencev, ne bi kazalo razčlenjevati v tem smislu zaradi omenjenih pomanjkljivosti statistike.

Na kraju tega povzetka, čeprav ne povsem v povezavi z obravnavo višjega in visokega šolstva, še nekaj besedi o šolskih regijah oziroma izobraževalnih skupnosti, ki so bile pred kratkim uzakonjene. Analiza mreže šol druge stopnje nam je nakazala 13 šolskih regij, med njimi nekaj takih, ki jim sicer ni odrekati določenih svojskosti, obenem pa so vsaj večji del teritorialno premalo obširne, da bi bil njihov obstoj povsem upravičen. Raziskava je tudi pokazala, da meja regij ni mogoče povsod potegniti po občinskih mejah in se držati nekaterih starejših upravnih razdelitev pri regionalni razdelitvi Slovenije. Uzakonjenih osem temeljnih izobraževalnih skupnosti na osnovi regionalne pripadnosti večji del upošteva te ugotovitve, vendar se z geografskega stališča z njimi ne bi mogli povsem strinjati. Ptujška, jeseniška in trboveljska regija so povsem umestno priključene večjim šolskim regionalnim območjem Maribora, Kranja in Ljubljane. Bolj vprašljiv je obstoj ali neobstoj brežiško-krške regije, ki zaradi šibkejših regiotvornih šolskih središč dejansko ne kaže dovolj trdnih zasnov regije. Res pa je tudi, da to področje ne izkazuje izrazite gravitacije niti k Novem mestu niti k Celju, kar ji daje vsekakor precej individualnosti. Temu prispeva tudi dejstvo, da ta regija v nekaterih splošno gravitacijskih značilnostih teži celo bolj k Zagrebu. Dokaj neustrezen pa je obstoj ene same temeljne regionalne izobraževalne skupnosti na območju Primorske in Posočja. Ugotovljeni novogoriška in koprška šolska regija sta vsekakor dve izraziti gravitacijski območji, ki v Kopru, ki leži z ozirom na celotno območje celo precej obrobne, ne moreta imeti enega samega regiotvornega šolskega središča. Iz nekaterih praktičnih ozirav so bile dalje meje med posameznimi šolskimi regijami povsod potegnjene po občinskih. Resda tu ne gre za večje anomalije, vendar bi neupoštevanje specifičnosti geografskega položaja nekaterih občin, ki gravitirajo bolj ali manj izrazito k dvema regionalnima središčema, lahko povzročalo težave pri delovanju temeljnih izobraževalnih skupnosti.

Gornje ni bilo navedeno samo zaradi stališča geografije

do tega vprašanja, zaradi česar bodo nadaljnja proučevanja potekala deloma še vedno po večjem številu šolskih regij, ampak tudi zato, ker Zakon ne pojmuje regij toge, ampak dopušča korekture tam, kjer bo to potrebno. To pa bo praksa vsekakor pokazala in tudi že kaže. Temeljne izobraževalne skupnosti bodo zaživele predvsem tam, kjer bo za to polni interes tako s strani občine, delovnih kolektivov, ki bodo primorani podpirali izobraževanje, kakor tudi s strani prebivalstva. Težave, ki izvirajo iz različnih pogledov lokalnih činiteljev glede obstoja in omejitve posameznih šolskih regij kakor tudi glede tipa nekaterih šolskih središč se že izražajo v večjih ali manjših ovirah pri zbiranju sredstev za drugostopenjsko šolstvo. Teh težav tudi Zakon sam na sebi ni mogel odpraviti. Odpravilo jih bo temeljito razčiščenje vsebinskih problemov izobraževanja po posameznih regijah, ki naj odgovori tudi na vprašanja ustreznosti oziroma neustreznosti števila in omejitve šolskih regij. Izvršene geografske raziskave s področja proučevanja te negospodarske terciarne dejavnosti kakor tiste, ki so še v načrtu, naj bi po svoje prispevale k iskanju najbolj ustreznih rešitev.

TABELA 14

DIPLOMANTI VISOKIH IN VIŠJIH ŠOL /1958-1966/ PO OBČINAH STALNEGA
BIVANJA IN SOCIALNEM IZVORU

Občina		A	B	C	D	E	Skupaj
Ajdovščina	št.	29	20	9	22	29	109
	%	26,6	18,3	8,2	20,2	26,6	100
Brežice	št.	25	3	2	27	21	78
	%	32,1	3,8	2,6	34,6	26,9	100
Celje	št.	51	75	43	353	117	639
	%	8,0	11,7	6,7	55,2	18,3	100
Cerknica	št.	12	9	3	23	15	62
	%	19,3	14,5	4,8	37,1	24,2	100
Črnomelj	št.	34	4	3	25	20	86
	%	39,5	4,6	3,5	29,1	23,2	100
Domžale	št.	27	14	14	61	36	152
	%	17,8	9,2	9,2	40,1	23,7	100
Dravograd	št.	6	5	-	9	6	26
	%	23,1	19,2		34,6	23,1	100
G.Radgona	št.	16	9	2	32	7	66
	%	24,2	13,6	3,0	48,5	10,6	100
Grosuplje	št.	42	12	6	38	26	124
	%	33,9	9,7	4,8	30,6	21,0	100
Hrastnik	št.	6	7	5	37	22	77
	%	7,8	9,1	6,5	48,0	28,6	100
Idrija	št.	9	16	5	28	29	87
	%	10,3	18,4	5,7	32,2	33,3	100
Ilirska Bistrica	št.	7	8	4	26	13	58
	%	12,1	13,8	6,9	44,8	22,4	100
Izola	št.	7	9	1	21	6	44
	%	15,9	20,4	2,3	47,7	13,6	100
Jesenice	št.	9	51	8	70	45	183
	%	4,9	27,9	4,4	38,2	24,6	100
Kamnik	št.	18	12	13	59	39	141
	%	12,8	8,5	9,2	41,8	27,6	100
Kočevje	št.	16	11	10	29	22	88
	%	18,2	12,5	11,4	32,9	25,0	100

TABELA 14-nadaljevanje

Občina		A	B	C	D	E	Skupaj
Koper	št.	45	23	7	94	30	199
	%	22,6	11,5	3,5	47,2	15,1	100
Kranj	št.	55	47	24	204	130	460
	%	11,9	10,2	5,2	44,3	28,3	100
Krško	št.	20	11	7	39	16	93
	%	21,5	11,8	7,5	41,9	17,2	100
Laško	št.	9	5	1	33	15	63
	%	14,3	7,9	1,6	52,4	23,8	100
Lenart	št.	19	1	1	7	3	31
	%	61,3	3,2	3,2	22,6	9,7	100
Lendava	št.	21	3	3	24	8	59
	%	35,6	5,1	5,1	40,7	13,5	100
Litija	št.	10	5	6	23	13	57
	%	17,5	8,8	10,5	40,3	22,8	100
Ljubljana-Beži- grad	št.	9	7	4	10	9	39
	%	23,1	17,9	10,2	25,6	23,1	100
Lj. Moste Polje	št.	11	11	3	37	31	93
	%	11,8	11,8	3,2	39,8	33,3	100
Lj. Šiška	št.	9	17	9	40	51	126
	%	7,1	13,5	7,1	31,7	40,5	100
Lj. Vič Rudnik	št.	25	11	2	39	26	103
	%	24,3	10,7	1,9	37,9	25,2	100
-mesto Ljubljana		208	294	194	2467	1011	4174
	%	5,0	7,0	4,6	59,1	24,2	100
-združene obč. Ljublja- na brez mesta	št.	54	46	18	126	117	361
	%	14,9	12,7	5,0	34,9	32,4	100
- " z mestom	št.	262	340	212	2593	1128	4535
	%	5,8	7,5	4,6	57,2	24,9	100
Ljutomer	št.	20	2	4	43	11	80
	%	25,0	2,5	5,0	53,7	13,7	100
Logatec	št.	11	6	4	24	11	56
	%	19,7	10,7	7,1	42,7	19,7	100
-mesto Maribor	št.	59	164	72	922	265	1482
	%	4,0	11,1	4,8	62,2	17,9	100

TABELA 14-nadaljevanje

Občine		A	B	C	D	E	Skupaj
Zdr.obč.Mbr z mestom		100	186	80	1035	301	1702
	%	5,9	10,9	4,7	60,8	17,7	100
" brez mesta	št.	41	22	8	113	36	220
	%	18,6	10,0	3,6	51,4	16,4	100
Metlika	št.	16	2	4	10	6	38
	%	42,1	5,3	10,5	26,3	15,8	100
Mozirje	št.	22	5	4	24	11	66
	%	33,3	7,6	6,1	36,4	16,6	100
Murska Sobota	št.	105	17	9	149	37	317
	%	33,0	5,3	2,7	47,0	12,0	100
Nova Gorica	št.	75	37	16	144	69	341
	%	22,0	10,8	4,7	42,2	20,2	100
Novo Mesto	št.	65	22	18	138	66	309
	%	21,0	7,2	5,8	44,7	21,3	100
Ormož	št.	20	3	2	24	14	63
	%	31,7	4,8	3,2	38,1	22,2	100
Piran	št.	3	8	2	61	10	84
	%	3,6	9,5	2,4	72,6	11,9	100
Postojna	št.	34	14	10	43	26	127
	%	26,8	11,0	7,9	33,8	20,5	100
Ptuj	št.	60	15	11	137	44	267
	%	22,5	5,6	4,1	51,3	16,5	100
Radlje ob Dravi	št.	13	10	6	24	20	73
	%	17,8	13,7	8,2	32,9	27,4	100
Radovljica	št.	30	20	12	60	56	178
	%	16,8	11,2	6,7	33,7	31,5	100
Ravne na Koroškem		22	33	8	48	49	160
	%	13,7	20,6	5,0	30,0	30,6	100
Ribnica	št.	45	8	10	16	20	99
	%	45,4	8,1	10,1	16,2	20,2	100
Sevnica	št.	9	9	2	16	13	49
	%	18,4	18,4	4,1	32,6	26,5	100
Sežana	št.	37	14	3	38	25	117
	%	31,6	12,0	2,6	32,5	21,3	100
Slovenjgradec	št.	21	12	1	38	24	96
	%	21,9	12,5	1,0	39,6	25,0	100

TABELA 14-nadaljevanje

Občine		A	B	C	D	E	Skupaj
Slov.Bistrica	št.	28	16	8	60	26	138
	%	20,3	11,6	5,8	43,5	18,8	100
Slov.Konjice	št.	11	2	6	32	14	65
	%	16,9	3,1	9,2	49,2	21,5	100
Šentjur pri C.	št.	24	1	1	24	5	55
	%	43,6	1,8	1,8	43,6	9,1	100
Škofja Loka	št.	36	17	13	55	42	163
	%	22,1	10,4	8,0	33,7	25,8	100
Šmarje pri Jel- šah	št.	32	7	6	47	22	114
	%	28,1	6,1	5,3	41,2	19,3	100
Tolmin	št.	24	13	6	51	20	114
	%	21,0	11,4	5,3	44,7	17,5	100
Trbovlje	št.	11	26	7	68	39	151
	%	7,3	17,2	4,6	45,0	25,8	100
Trebnoje	št.	19	6	3	29	10	67
	%	28,3	8,9	4,5	43,3	14,9	100
Tržič	št.	5	11	8	19	26	69
	%	7,2	15,9	11,6	27,5	37,7	100
Velenje	št.	3	19	1	60	16	99
	%	3,0	19,2	1,0	60,6	16,2	100
Vrhnika	št.	13	15	6	37	24	95
	%	13,7	15,8	6,3	38,9	25,3	100
Zagorje ob Savi	št.	6	13	3	30	21	73
	%	8,2	17,8	4,1	41,1	28,8	100
Žalšce	št.	36	12	6	71	34	159
	%	22,6	7,5	3,8	44,6	21,4	100
S k u p a j		1711	1281	669	6532	2908	13101
		13,1	9,8	5,1	49,8	22,2	100

TABELA 15

DIPLOMANTI VISOKIH IN VIŠJIH ŠOL /1958-1966/ PO OBČINAH,
SPOLU IN ŠTIPENDIRANJU

Občine		moški	ženske	Skupaj	S štipen- dijo	Brez ští- pendije	Skupaj
Ajdovščina	št.	75	34	109	88	21	109
	%	68,8	31,2	100	80,7	19,3	100
Brežice	št.	44	34	78	49	29	78
	%	56,4	43,6	100	62,8	37,2	100
Celje	št.	405	234	639	347	292	639
	%	63,4	36,6	100	54,3	45,7	100
Cerknica	št.	47	15	62	42	20	62
	%	75,8	24,2	100	67,8	32,2	100
Črnomelj	št.	51	35	86	63	23	86
	%	59,3	40,7	100	73,3	26,7	100
Domžale	št.	104	48	152	87	65	152
	%	68,4	31,6	100	57,2	42,8	100
Dravograd	št.	17	9	26	18	8	26
	%	65,4	34,6	100	69,2	30,8	100
Gor.Radgona	št.	42	24	66	36	30	66
	%	63,6	36,4	100	54,6	45,4	100
Grosuplje	št.	80	44	124	81	43	124
	%	64,2	35,8	100	65,3	34,7	100
Hrastnik	št.	55	22	77	42	35	77
	%	71,4	28,6	100	54,6	45,4	100
Idrija	št.	52	35	87	67	20	87
	%	59,8	40,2	100	77,0	23,0	100
Ilirska Bistrica	št.	35	23	58	29	29	58
	%	60,4	39,6	100	50,0	50,0	100
Izola	št.	32	12	44	22	22	44
	%	72,7	27,3	100	50,0	50,0	100
Jesenice	št.	130	53	183	125	58	183
	%	71,0	29,0	100	68,3	31,7	100
Kamnik	št.	78	63	141	79	62	141
	%	55,3	44,7	100	56,0	44,0	100
Kočevje	št.	54	34	88	64	24	88
	%	61,4	38,6	100	72,7	27,3	100

TABELA 15-nadaljevanje

Občine		moški	ženske	Skupaj	S štipen- dije	Brez št pendije	Šti-Skupaj
Koper	št.	135	64	199	97	102	199
	%	67,8	32,2	100	48,8	51,2	100
Kranj	št.	290	170	460	280	180	460
	%	63,1	36,9	100	60,9	39,1	100
Krško	št.	50	43	93	61	32	93
	%	53,8	46,2	100	65,6	34,4	100
Laško	št.	45	18	63	48	15	63
	%	71,4	28,6	100	76,2	23,8	100
Lenart	št.	21	10	31	16	15	31
	%	67,8	32,2	100	51,6	48,4	100
Lendava	št.	49	10	59	41	18	59
	%	83,1	16,9	100	69,5	30,5	100
Litija	št.	42	15	57	35	22	57
	%	73,7	26,3	100	61,4	38,6	100
Ljubljana- Bežigrad	št.	25	14	39	22	17	39
	%	64,1	35,9	100	56,4	43,6	100
Lj.Moste-Polje	št.	56	37	93	57	36	93
	%	60,2	39,8	100	61,3	38,7	100
Lj.Šiška	št.	85	41	126	66	60	126
	%	67,5	32,5	100	52,4	47,6	100
Lj.Vič Rudnik	št.	65	38	103	66	37	103
	%	63,1	36,9	100	64,1	35,9	100
-mesto Ljubljana		2565	1609	4174	1849	2325	4174
	%	61,5	38,5	100	44,4	55,6	100
-združ.obč.Lju- bljana brez mesta		231	130	361	211	150	361
	%	64,0	36,0	100	58,5	41,5	100
- " z mestom	št.	2806	1745	4551	2073	2478	4551
	%	61,7	38,3	100	45,6	54,4	100
Ljutomer	št.	60	20	80	48	32	80
	%	75,0	25,0	100	60,0	40,0	100
Logatec	št.	31	25	56	31	25	56
	%	55,4	44,6	100	55,4	44,6	100

TABELA 15-nadaljevanje

Občine		moški	ženske	Skupaj	S štipen- dijo	Brez šti- pendije	Skupaj
-mesto Maribor	št.	912	570	1482	686	796	1482
	%	61,5	38,5	100	46,3	53,7	100
-združ.obč.Mbr z mestom	št.	1056	646	1702	803	899	1702
	%	62,1	37,9	100	47,2	52,8	100
združ.obč.Mbr brez mesta							
	št.	144	76	220	117	103	220
	%	65,5	34,5	100	53,2	46,8	100
Metlika	št.	34	4	38	27	11	38
	%	89,5	10,5	100	71,1	28,9	100
Mozirje	št.	43	23	66	41	25	66
	%	65,2	34,8	100	62,1	37,9	100
Murska Sobota	št.	213	104	317	172	145	317
	%	67,2	32,8	100	54,3	45,7	100
Nova Gorica	št.	236	105	341	228	113	341
	%	69,2	30,8	100	66,9	33,1	100
Novo mesto	št.	180	129	309	194	115	309
	%	58,3	41,7	100	62,8	37,2	100
Ormož	št.	50	13	63	40	23	63
	%	79,4	20,6	100	63,5	36,5	100
Piran	št.	61	23	84	48	36	84
	%	72,6	27,4	100	57,2	42,8	100
Postojna	št.	78	49	127	73	54	127
	%	61,4	38,6	100	57,5	42,5	100
Ptuj	št.	175	92	267	130	137	267
	%	65,6	34,4	100	48,7	51,3	100
Radlje ob Dravi	št.	42	31	73	46	27	73
	%	57,5	42,5	100	63,0	37,0	100
Radovljica	št.	116	62	178	112	66	178
	%	65,2	34,8	100	62,9	37,1	100
Ravne na Koroškem	št.	91	69	160	112	48	160
	%	56,9	43,1	100	70,0	30,0	100
Ribnica	št.	61	38	99	63	31	99
	%	61,6	38,4	100	63,7	31,3	100

TABELA 15-nadaljevanje

Občine		moški	ženske	Skupaj	S štiben- dijo	Brez št pendije	Šti-Skupa j
Sevnica	št	27	22	49	36	13	49
	%	55,1	44,9	100	73,5	26,5	100
Sežana	št.	87	30	117	77	40	117
	%	74,4	25,6	100	65,8	34,2	100
Slovenj Gradec	št.	56	40	96	63	33	96
	%	58,3	41,7	100	65,6	34,4	100
Slov.Bistrica	št.	91	47	138	76	62	138
	%	66,0	34,0	100	55,1	44,9	100
Slov.Konjice	št.	47	18	65	41	24	65
	%	72,3	27,7	100	63,1	36,9	100
Šentjur pri C.	št.	37	18	55	32	23	55
	%	67,3	32,7	100	58,2	41,8	100
Škofja Loka	št.	109	54	163	101	62	163
	%	66,9	33,1	100	62,0	38,0	100
Šmarje pri Jel.	št.	76	38	114	71	43	114
	%	66,7	33,3	100	62,3	37,7	100
Šah	št.	54	60	114	82	32	114
	%	47,4	52,6	100	71,9	28,1	100
Trbovlje	št.	100	51	151	92	59	151
	%	66,2	33,8	100	60,9	39,1	100
Trebnje	št.	46	21	67	39	28	67
	%	68,7	31,3	100	58,2	41,8	100
Trzinč	št.	49	20	69	46	23	69
	%	71,0	29,0	100	66,7	33,3	100
Velenje	št.	74	25	99	57	42	99
	%	74,8	25,2	100	57,6	42,4	100
Vrhnika	št.	67	28	95	51	44	95
	%	70,5	29,5	100	53,7	46,3	100
Zagorje ob Savi	št.	44	29	73	49	24	73
	%	60,3	39,7	100	67,1	32,9	100
Žalec	št.	109	50	159	94	65	159
	%	68,6	31,4	100	59,1	40,9	100
Skupaj	št.	8329	4772	13101	7057	6044	13101
	%	63,6	36,4	100	53,9	46,1	100

UDK 311.3:371(497.12)